

Dagens Nyheters bild av förslaget till konstitution för Europa

– En studie av mediernas betydelse för vår bild av viktiga politiska händelser

Uppsatsförfattare:	John Alvarsson
Handledare:	Stefan Höjelid
Examinator:	Lennart Bergfeldt

Abstract

Mediernas betydelse för vår bild av viktiga politiska händelser – En studie om mediernas bild av förslaget till konstitution för Europa på nyhetsplats

Magisteruppsats i statsvetenskap
som vid Växjö universitet framlägges
till offentlig granskning
torsdag den 8 juni 2006.

av
John Alvarsson

Växjö universitet
Institutionen för samhällsvetenskap

Växjö 2006

This study deals with Swedish newspapers' portrayals of the Treaty which establishes a Constitution for Europe, which then influenced Swedish newspaper readers. This study connects the areas of both media and politics. What the media states can be expected to shape public opinion, especially when it comes to foreign policy issues. In order to fulfill the aim of the study, I have constructed two problems which I have answered to in accordance with my data, theoretical framework and research method. My data consists of articles from the largest Swedish morning newspaper *Dagens Nyheter*. The theoretical framework of this study is a combination of political science, media- and communication science and behaviour science. I have utilized two research methods in this study; a qualitative analysis of content, which transcends into different categories, and a method of quantification of the main actors in the articles. One of the results that I have discovered in this study is that the image of the Treaty establishing a Constitution for Europe offered to the readers is a fairly positive one.

Key words: Konstitution för Europa
Medias effekt
Massmedia och politik
Opinionsbildning

Förord

I och med denna magisteruppsats avslutas mina studier vid Växjö universitet. 175 högskolepoäng inom Europeisk Integration, Statsvetenskap, Psykologi och Retorik har därmed avklarats vid detta lärosäte. Det har varit en fantastisk period av mitt liv – åtta terminer fyllda av intressanta kurser, berikande studentliv och fantastiska vänner. Det är därför med en stor glädje och stolthet, men även en portion sorg, jag nu avslutar Programmet för europastudier och lämnar Växjö för att prova mina vingar i andra delar av världen.

Det har varit en stor utmaning att skriva denna uppsats och stundvis har det till och med känts ganska motigt, speciellt under de cirka 65 timmarna jag har spenderat framför mikrofilmsapparaten. I synnerhet var det motigt när mikrofilmsapparaten inte fungerade på nära två veckor.

Jag står naturligtvis själv som ansvarig för det som skrivits, men utan ett stort antal personers stöd och hjälp hade slutresultatet inte blivit så bra som det blev. Jag vill först och främst tacka min handledare, fil. dr. i statsvetenskap, docent Stefan Höjelid för alla kloka kommentarer. Jag vill även tacka fil. dr. i medie- och kommunikationsvetenskap Göran Palm för tips och idéer kring såväl frågeställningar och metodologiska val som litteraturtips. Mina kurskamrater i handledningsgruppen – Martina Andersson, Sara Nilsson och Hampus Strömberg – förtjänar även de ett stort tack föra alla synpunkter och tips till förbättringar. Avslutningsvis vill jag även tacka min sambo Hanna Jakobsson för korrekturläsning, men framför allt för att du har stått ut med mig under uppsatsskrivandet. Tack så mycket, alla ni!

Växjö, maj 2006.

John Alvarsson

*”Hur vi föreställer oss världen
bestämmer vid varje enskilt ögonblick
hur människan kommer att handla.”*

(Walter Lippman)

Innehållsförteckning

1 En spegel av verkligheten	6
1.1 Uppsatsens upplägg	7
2 Media och politik	8
2.1 Politisk kommunikation	9
2.1.1 Politikbegreppet	9
2.1.2 Demokratibegreppet.....	10
2.1.3 Kommunikationsbegreppet	13
2.2 Kännetecken för svensk dagspress	15
2.3 Spin-doctors.....	17
3 Teoretiska utgångspunkter.....	19
3.1 Medias påverkans effekt.....	19
3.1.1 Massmedias effekter	20
3.1.2 Tidningarnas dagordningsfunktion	23
3.1.3 Bildbegreppet.....	24
3.1.4 Opinionsen.....	25
3.1.5 Nyhetsprocessen och nyhetsvärdering	26
4 Syfte.....	29
4.1 Frågeställningar	29
5 Den metodologiska verktygslådan	30
5.1 Praktiskt genomförande av empiriinsamling och analys	31
5.1.1 Frågeställning ett	31
5.1.2 Frågeställning två.....	33
5.1.2.1 Kvantifiering av aktörer.....	33
5.1.2.2 Aktörsbehandlingsindex	33
5.2 Materialinhämtning	34
5.3 Val av analysobjekt.....	35
5.4 Undersökningsperiod	38
5.5 Reliabilitetstest.....	38
6 Genom nyckelhålet – en glimt av verkligheten.....	39
6.1 Framtidskonventets förslag till konstitution för Europa.....	39
6.1.2 Den empiriska verkligheten.....	40
6.1.2.1 Hur beskrivs konstitutionen?	40
6.1.2.2 Vilka aktörer är de dominerande och favoriseras någon eller några aktörer framför andra?.....	42
7 Bilder av verkligheten	43
7.1 Frågeställning ett	43
7.1.1 Dagens Nyheters bild av konstitutionen.....	43
7.1.2 Aktörernas bild av konstitutionen	46
7.1.3 Sammanfattning av hur konstitutionen beskrivs på nyhetsplats.....	46
7.2 Frågeställning två	47
8 Avslutande funderingar	49
9 Bilaga A	51
9.1 Aktörsbehandlingsindex.....	51
10 Referenser.....	53

1 En spegel av verkligheten

Här presenteras problemområdet och avslutas med uppsatsens grundläggande problemformulering.

I *Republiken* beskriver Platon en historia om några fångar i en grotta. De kan inte se någonting som händer runt om kring dem och de är fastbundna så att de varken kan röra sina armar, ben eller huvud. Det enda de kan se är skuggorna av saker som elden visar upp på bergsväggen. I sina samtal ger fångarna dessa skuggor namn och pratar om dem som om de vore verkliga saker. Plötsligt frigges en fånge och när han kommer ut i friheten passerar de saker som gav skuggor på bergsväggen framför hans ögon, något som förskräcker honom – i hans värld är skuggorna mer verkliga än de föremål som är upphov till dem. Efter ett tag i frihet vänjer hans ögon sig vid ljuset och han börjar se föremålen för vad de är – verkliga. Fångnen blir dock återigen satt i grottan. Där, förblindad av mörkret, ser han nu ännu mindre än hans medfångar, vilka inte har varit ute i ljuset. Fångnen drar utifrån detta slutsatsen att det är bättre att inte gå ut i ljuset och lovar att döda alla som försöker att få ut dem i ljuset.¹

Meningen med denna lilla historia är att få dig som läsare av denna uppsats att fundera över huruvida massmedia är din skugga på bergsväggen.²

Massmedia tar stor plats i människors vardag, särskilt etermedia såsom radio och TV. Dagstidningar är dock fortfarande det mediet som hyser störst förtroende. Enligt SOM-undersökningen 2004 hyser 70 procent av tidningsläsarna mellan 15 år och 85 år ett mycket stort eller ganska stort förtroende för lokala morgontidningar, siffran för Stockholms morgontidningar är 52 procent.³ Dagstidningarna i allmänhet och morgontidningarna i synnerhet utgör även ”basen för den intresserade väljarens informationshämtning”.⁴ Det är genom media som politiska aktörer når ut till medborgarna⁵ och det är genom media som vi hämtar huvuddelen av den information vi behöver för att skapa oss en sammanhängande

¹ Louw 2005: 2.

² Massmedia är endast ett begrepp som talar om att någonting kommunicerar med en bred publik. Detta kan vara allt från affischer till TV. I denna uppsats åsyftar begreppet massmedia – om inget annat anges – dagspress, radio och TV. Begreppen massmedia och media används i denna uppsats för att beskriva samma sak, om inget annat anges.

³ Wadbring & Weibull 2005:383-387.

⁴ Palm 2004: 7.

⁵ I denna uppsats likställs begreppet medborgarna med begreppen samhällsmedlemmar och samhällsmedborgare. Begreppen används växelvis utifrån hur de forskare som refereras till för stunden har valt att benämna medborgare.

uppfattning om hur verkligheten är beskaffad.⁶ Eftersom vi i vår del av världen lägger en stor del av vår uppmärksamhet på medier är det på intet sätt underligt att politiska aktörer anpassar sina budskap för att passa mediernas sätt att fungera – politiken medialiseras. Detta medför att vi, för att förstå hur demokratin och politiken fungerar, måste ta hänsyn till medier och journalistik.⁷

Denna magisteruppsats i statsvetenskap rör sig i området kring massmediernas, och då särskilt morgontidningarnas, betydelse för vår bild av viktiga politiska händelser. Mer specifikt kommer denna uppsats att undersöka vilken bild som medierna på nyhetsplats gav av utkastet till fördrag om upprättandet av en konstitution för Europa.⁸ Rapporteringen kring konstitutionen är intressant att undersöka dels eftersom den i den allmänna debatten har framställts såväl som frälsningen för Europeiska Unionen och som ett hot mot svensk självständighet. Rapporteringen kring konstitutionen är även intressant att undersöka därför att konstitutionen i sig är någonting historiskt och någonting som Europas ledare har investerat mycket av sitt politiska kapital i – faller konstitutionen så resulterar det i en såväl politisk kris som i en förtroendekris. Resultatet av denna undersökning är intressant, speciellt nu när flera röster höjs om att avsluta den tid för reflektion som EU:s ledare beslutade om i juni 2005 och väcka förslaget till konstitution till liv igen.

1.1 Uppsatsens upplägg

Innan vi ser närmare på hur konstitutionen har beskrivits i medierna skall vi först, i kapitel två, bekanta oss med problemområdet och den bakgrundsinformation som är nödvändig att känna till för att förstå innebörden i problemområdet. Efter bakgrundsinformationen kommer i kapitel tre den teoretiska analysramen som har används för att analysera de empiriska fynden, tätt följda av uppsatsens syfte och frågeställningar i kapitel fyra. Vi skall sedan i kapitel fem se närmare på hur en undersökning av detta slag metodologiskt planeras och genomförs. I kapitel sex redogörs och exemplifieras undersökningens empiri. Uppsatsen avslutas med att resultaten redovisas och diskuteras i kapitel sju och att dessa resultat diskuteras i en vidare teoretisk ram i kapitel åtta.

⁶ Nord & Strömbäck 2004: 14f.

⁷ Nord & Strömbäck 2004: 15f.

⁸ Framtidskonventionens utkast till fördrag om upprättandet av en konstitution för Europa betecknas framöver för konstitutionen. Konstitutionen kallas även i den allmänna debatten för EU-grundlag, förslaget till konstitution, konstitutionsförslag och EU-konstitutionen.

2 Media och politik

Nedan presenteras den bakgrund som vi behöver känna till för att förstå hur och varför denna undersökning är av statsvetenskaplig relevans.

Idag ansluter sig de flesta av världens regimer till demokratiidealet, oavsett hur vi definierar demokrati och även om engagemanget och innehållet i detsamma är väldigt varierande. Genom historien har vi sett att det inte finns några garantier för demokrati, endast bättre eller sämre förutsättningar.⁹ Därför bör vi ”inte inbilla oss att demokratin kommer till stånd bara för att reglementen och retoriken med god vilja framhåller begreppet”.¹⁰ I demokratidiskussionen framhålls ofta medias roll och vilken betydelse information har för det demokratiska idealet.¹¹ Det styrande idealet i det demokratiska samhället är en journalistik som nyhetsförmedlar på ett så opartiskt sätt som bara är möjligt.¹² Upplyst förståelse har att göra med att envar är bäst lämpad att avgöra sina egna intressen. För att ha möjlighet till detta krävs kunskap om olika alternativa intressen. Dahl uttrycker det som att ”varje medborgare bör ha adekvat och lika möjlighet att upptäcka och begrunda det val som bäst tjänar hans eller hennes intressen (inom den tidsram som tvånget att fatta beslut i frågan medger)”.¹³ Medborgarna behöver, för att kunna fylla sina demokratiska plikter, tillgång till korrekt fakta samt åtkomst till idéer och debatter om viktiga och aktuella händelser.¹⁴

I dag tycks den svenska opinionen vara missnöjd med EU. Svenskarna hamnar ofta i botten på Eurobarometerns fråga om det egna landet har fått nytta av EU-medlemskapet.¹⁵ Fram träder bilden av ett Sverige som inte har lyckats integrera EU med den övriga politiken. Fortfarande har de flesta riksdagspartierna EU som en sakfråga och inte som en politisk arena. Denna struktur förstärks av medierna som låter de nationella politikerna bestämma EU-dagordningen.¹⁶ Det verkar som om svenska medier värderar nyheter om EU väldigt lågt.

Media är en stor informationskälla för många när det gäller samhällsinformation, framför allt när det gäller händelser utanför vårt eget lands gränser. Eftersom media har en stor spridning som informationskälla intar media även ”en central position i den politiska kommunikationen

⁹ Dahl 1989: 324ff.

¹⁰ Dahlgren 1999: 135.

¹¹ Jfr. Nord & Strömbäck 2004: 24f.

¹² Kroon 1999: 235.

¹³ Dahl 1989: 175.

¹⁴ Dahlgren 1999: 136.

¹⁵ Jfr Eurobarometern 64.

¹⁶ Dahlgren 1999: 139.

mellan medborgare, politiker och medier, vilket i sin tur har en stor betydelse för demokratins kvalitet”.¹⁷ Om vi skall fånga kärnan i problemområdet måste vi först förstå relationen mellan medier och demokrati, till vår hjälp har vi här forskningsområdet politisk kommunikation.

2.1 Politisk kommunikation

I det politiska kommunikationssystemet finns tre olika fält, som alla påverkar varandra. De tre fälten är medierna, politiken och medborgarna. Enligt Strömbäck är det nödvändigt att hämta teorier från flera olika akademiska discipliner om vi skall kunna öka vår förståelse för hur samhället utvecklas, formas och omformas.¹⁸ I denna uppsats hämtas teorierna dels från statsvetenskapen, men även från beteendevetenskapen och medie- och kommunikationsvetenskapen.

2.1.1 Politikbegreppet

Ämnesområdet politisk kommunikation består, som namnet antyder, av två delar; politik och kommunikation.¹⁹ För att vi skall kunna närma oss ämnesområdet skall vi först reda ut begreppet politik. Enligt Lundquist har begreppet politik tre olika innebörder: den språkliga, den vardagliga och den vetenskapliga.²⁰ Den språkliga och den vardagliga innebörden lämnas utanför denna undersöknings ramar. Vi skall istället ägna lite mer energi åt den vetenskapliga innebörden av begreppet politik.

Lundquist urskiljer tre även olika huvudtyper av politikbegrepp:

Den första huvudtypen är ett väldigt smalt definierat begrepp som förekom i äldre statsvetenskap. Här omfattar politik ”beteenden, idéer och institutioner som är relaterade till det *offentliga*. Det innebär att vad stat och kommun och internationella organisationer företar sig och som är riktat mot dessa institutioner från kollektiv och individer på subnationell, nationell och internationell nivå kallas politik (en *institutionell* definition).”²¹

¹⁷ Strömbäck 2004a: 268.

¹⁸ Strömbäck 2000: 10.

¹⁹ Strömbäck 2000: 18.

²⁰ Lundquist 1993: 24.

²¹ Lundquist 1993: 27.

Lundquists andra huvudtyp utgår från en värdefördelning som uppfattas som bindande för samhällsmedlemmarna. Denna huvudtyp av politikbegreppet ”omfattar beteenden, idéer och institutioner som är relaterade till den *auktoritativa fördelningen av värden* för ett samhälle (värden är helt enkelt allt som aktörerna värderar)”.²²

Den tredje huvudtypen handlar om makt och hänför att ”politik omfattar beteenden, idéer och institutioner som är relaterade till utövandet av makt. Av de många maktbegreppen väljs här det enligt vilken makt är en egenskap hos relationen mellan aktören/makthavaren och dennes omgivning. En aktör som förmår prägla sin omgivning har makt.”²³

Utifrån ovan nämnda huvudtyper av politikbegreppet kan slutsatsen dras att politik handlar om mycket mer än politiker och deras eventuella beslut. Massmediernas roll är inte helt oviktig, även om de inte har någon direkt inblandning i det politiska beslutsfattandet så har de en stor roll att spela rörande fördelningen av värden i samhället. Massmedierna är, enligt Strömbäck, ”en del av såväl politiken som demokratin”.²⁴

På vår väg mellan begreppen politik och kommunikation skall vi göra en kortare vandring över demokratinbegreppet och den demokratiska processens utsträckta marker.

2.1.2 Demokratibegreppet

Demokrati är ett mångsidigt och på intet sätt enkelt begrepp att fånga. För att kunna närma oss dess djup och komplexitet kan demokratibegreppet delas upp i två olika ingångar, nämligen direktdemokrati och representativ demokrati. I ett historiskt perspektiv kan den representativa demokratin anses ha vunnit över dess direkta dito – mycket tack vare praktiska skäl.²⁵ Det direktdemokratiska idealet finns dock kvar, vilket inte minst speglar sig i de många olika uppfattningar som finns om hur demokratin skall utformas inom ramen för den representativa demokratin.

Vidare är det vanligt att göra en uppdelning mellan den liberala och den komunitära demokratin. I den förstnämnda synen skall staten inte lägga någon värdering i individers val av

²² Lundquist 1993: 27.

²³ Lundquist 1993: 28.

²⁴ Strömbäck 2000: 19.

²⁵ Strömbäck 2000: 22. Jfr. Dahl 1989: 55ff.

livsprojekt, utan snarare endast se till att alla har samma möjligheter att genomföra sina livsprojekt – så länge de inte hindrar andra från att genomföra sina. Den komunitära synen ser statens uppgift som mycket större. Här är synen på staten den att staten bör verka för att alla samhällsmedlemmar skall ha gemensamma värderingar och normer.²⁶

Ytterligare en åtskillnad som är vanlig är den mellan elit- och deltagardemokrati. I den elitdemokratiska modellen är det, något förenklat uttryckt, valhandlingen hos medborgarna och deras möjlighet till att kunna kräva ut ansvar från de valda befattningshavarna som står i fokus. I denna modell har medborgarna att välja mellan konkurrerande politiska eliter. I den andra modellen, den deltagardemokratiska, ligger fokus istället på vad som leder fram till en beslutsprocess. Tanken är att deltagande i sig är något önskvärt och att olika aktörers och gruppers argument skall tvingas fram i offentlighetens ljus för skärskådning. En utveckling av den deltagardemokratiska modellen är den nu populära deliberativa demokratimodellen.²⁷

En annan uppdelning, den sista i vår genomgång, som är bruklig att göra är en som ligger väldigt nära uppdelningen mellan liberal och komunitär demokratisyn, nämligen den mellan individuellt eller kollektivt orienterade demokratisyner. Här handlar det om jämställdhetsprincipen, det vill säga individens rätt att själv bestämma de lagar som hon skall leva under. Det uppstår dock problem vid denna princip eftersom de flesta demokratiskt fattade besluten omfattar alla samhällsmedlemmar och att vissa beslut kan gå enskilda samhällsmedlemmar emot.

Som nämndes tidigare är demokratibegreppet något svårfångat, ändå tycks det, enligt Strömbäck, finnas ”en grundläggande idé som man kan hävda ligger till grund för samtliga accepterade demokratiformer, och ett antal minimikriterier som varje demokratisyn måste uppfylla för att ordet inte skall förlora sin innebörd”.²⁸ Den grundläggande idén som Strömbäck talar om är idén om politisk jämlikhet. Idén om den politiska jämlikheten går i korthet ut på att varje vuxen medlem av en given sammanslutning är politiskt lika mycket värda,²⁹ det vill säga ”i stort sätt tillräckligt kvalificerade att vara med och fatta bindande kollektiva beslut som påverkar hans eller hennes intressen” samt att ”vid bindande beslut skall ingen medborgares krav på vilka lagar, regler eller åtgärder som bör antas, betraktas som

²⁶ Strömbäck 2000: 23; Rothstein 2002: 39, 44, 60.

²⁷ Strömbäck 2000: 23f.

²⁸ Strömbäck 2000: 25. Jfr. Rothstein 2002: 70, 171.

²⁹ Strömbäck 2000: 26.

överlägset någon annans medborgares krav”.³⁰ Genom acceptandet av denna princip accepteras även att det krävs en demokratisk process och institutioner för att ett land skall kunna kalla sig demokratiskt.³¹

Det som, enligt Dahl, kännetecknar den politiska processen är följande kriterier:³²

- Effektivt deltagande
- Lika rösträtt vid det slutgiltiga avgörandet
- Upplyst förståelse
- Kontroll över dagordningen
- Allomfattade medborgarskap

De institutioner som måste finnas i demokratiska länder är:³³

- Valda befattningshavare
- Fria och opartiska val
- Allmän rösträtt
- Rätt att kandidera i val
- Yttrandefrihet
- Alternativa informationskällor
- Församlingsfrihet
- Rättssäkerhet

Alla dessa kriterier för den demokratiska processen och demokratins institutioner är naturligtvis väldigt viktiga och förtjänar ett stort utrymme, men i denna undersökning är det kriterierna upplyst förståelse och kontroll över dagordningen samt institutionen alternativa informationskällor som är mest relevanta och som därmed kommer att omnämnas ytterligare. Vissa av demokratins kritiker hävdar att medborgarna ”misstar sig om medlen till de mål de eftersträvar; de väljer också mål som de skulle förkasta ifall de var mer upplysta”.³⁴ Det är

³⁰ Dahl 1989: 164.

³¹ Strömbäck 2000: 26f; Dahl 1989: 164, 343. Dahl använder inte begreppet *demokratisk* för att känneteckna ländernas regim. Dahl använder sig av begreppet *polyarki* när han talar om de institutioner som behövs för storskalig demokrati (Dahl 1989: 339).

³² Dahl 1989: 170-175, 203.

³³ Dahl 1989:343f; Strömbäck 2000: 27f.

³⁴ Dahl: 1989: 174.

ifrån nyss nämnda del av den Dahlska demokratisynen som denna undersökning hämtar mycket av sin kraft, existensberättigande och relevans. Enligt Dahl bör varje medborgare ”ha adekvata och lika möjligheter att upptäcka och begrunda det val som bäst tjänar hans eller hennes intressen”.³⁵ Omvandlat till en av demokratins institutioner blir den demokratiska processens kriterium upplyst förståelse, medborgarnas tillgång till information och alternativa informationskällor.³⁶ Det är här massmedia, i alla dess uttrycksformer har en viktig uppgift i samhället. Gemensamt för de olika demokratiuppfattningarna ”är att medierna bör fungera som forum för debatt och diskussion, att de ska värna [om] och tillhandhålla en rik mängd journalistik som ger så sanningslika och ’objektiva’ bilder av verkligheten som möjligt”.³⁷

Vidare på vår färd över det politiska kommunikationssystemets marker har vi nu kommit till kommunikationens böljande landskap.

2.1.3 Kommunikationsbegreppet

Begreppet kommunikation är, likt begreppen politik och demokrati, både svårfångat och komplext. En första uppdelning som kan göras, och som är nödvändig för att vi på ett enkelt sätt skall kunna närma oss dess innebörd, är den mellan interpersonell kommunikation och masskommunikation. Den förstnämnda är kommunikation mellan individer, medan den sistnämnda riktar sig mot massorna och inte direkt mot någon enskild individ, dessutom är den mesta masskommunikationen även, tvärt emot den interpersonella kommunikationen, ensidig och enkelriktad.³⁸

Mängder av olika indelningar och modeller av kommunikation har producerats och publicerats genom åren. En uppdelning som Strömbäck återger är den som professorn i masskommunikation vid universitetet i Amsterdam, Denis McQuail har föreslagit. McQuail delar upp kommunikation i fyra kategorimodeller, som i sin tur innehåller flera olika definitioner av begreppet. McQuails kategorier är: överföringsmodeller, expressiva eller rituella modeller, publicitetsmodeller och mottagarorienterade modeller.³⁹

³⁵ Dahl 1989: 175.

³⁶ Strömbäck 2000: 27; Dahl 1989: 344.

³⁷ Nord & Strömbäck 2004: 23.

³⁸ Strömbäck 2000: 34f.

³⁹ Strömbäck 2000: 35.

De modeller som ingår i den förstnämnda kategorin, överföringsmodeller, karaktäriseras av att de ser ”kommunikation som en linjär process”⁴⁰ och att ”de implicit ser kommunikation som en direkt process”.⁴¹ Dessa modeller ser kommunikationen som en rationell process där informationen sker direkt mellan avsändare och mottagare och där det enda som kan störa utgörs av brus. Dessa modeller tar alltså inte någon hänsyn till att kommunikation ofta sker via någon eller något, exempelvis media.⁴²

De modeller som återfinns i den expressiva kategorin fokuserar på den kommunikation som sker på mer rituell basis, det vill säga när vi kommunicerar utan något speciellt budskap – kommunikationen sker istället som en form av identitets- och gemenskapsbyggande.⁴³

Ibland kan publicitet vara det enda målet med en viss kommunikation, i motsats till att överföra ett visst budskap. Publicitetsmodellerna tar hänsyn till dessa beteenden och uppmärksammar tre aspekter av kommunikation. Den mängd av uppmärksamhet som vi som mediekonsumenter kan lägga på en viss form av kommunikation är begränsad. För det andra så står kommunikationen som sker i syfte av publicitet för sig själv – den tar inte hänsyn till vare sig historia eller framtid. För det tredje har uppmärksamhet ett egenvärde.⁴⁴

De mottagarorienterade modellerna ”utgår från ett faktum som tidigare modeller förbisett, i synnerhet överföringsmodellerna, nämligen att det aldrig är givet vad ett meddelande har för betydelse, mening”.⁴⁵ Dessa modeller tar hänsyn till att all kommunikation är öppen för tolkningar och att ett givet budskap kan få flera olika innebörder beroende på vem som mottager budskapet. Här ses mottagarna som aktiva, eftersom ”det i varje meddelande finns en dominerande tolkning, men också [därför] att det alltid finns utrymme för en oppositionell tolkning”.⁴⁶

För att nu försöka knyta ihop den säck som vi har fyllt med politik, demokrati och kommunikation kan det konstateras att den akademiska scenen erbjuder flera olika definitioner

⁴⁰ Strömbäck 2000: 35.

⁴¹ Strömbäck 2000: 36.

⁴² Strömbäck 2000: 36ff.

⁴³ Strömbäck 2000: 38f.

⁴⁴ Strömbäck 2000: 39f.

⁴⁵ Strömbäck 2000: 40.

⁴⁶ Strömbäck 2000: 40.

av vad politisk kommunikation innebär.⁴⁷ Det dessa har gemensamt är att huvudaktörerna är de politiska makthavarna, medierna och medborgarna.⁴⁸ Fler gemensamma nämnare är uppfattningen att om en del av systemet påverkas så påverkas ofrånkomligt de andra delarna – något som vi känner igen hos de demokratiteorier som understryker att demokratin är en angelägenhet för alla. Vidare finns även uppfattningen att det finns ett starkt samband mellan hur den politiska kommunikationen fungerar och hur demokratin fungerar i praktiken, exempelvis yttrandefrihet och fri åsiktsbildning.

2.2 Kännetecken för svensk dagspress

Enligt Weibull och Gustafsson har den svenska dagspressen fem kännetecken som är nödvändiga att känna till för förståelsen av den svenska dagstidningsmarknaden. För det första är nästan alla tidningar lokala eller regionala. Enligt Weibull och Gustafsson är det endast Aftonbladet och Expressen som kan betraktas som nationella. För det andra är svenskarna ett av de mest tidningsläsande folken i världen och dagstidningar läses av alla sociala grupper. För det tredje finns det en utbredd dubbelläsning, det vill säga att nästan alla som läser en kvällstidning även regelbundet läser en lokal morgontidning. För det fjärde utmärker sig den svenska tidningsmarknaden genom att de flesta morgontidningsläsare är prenumeranter. Det tillsammans med en tidig hemleverans bidrar till fasta läsvanor. Slutligen, för det femte, är den svenska pressens ledarredaktioner av tradition knutna till politiska partier.⁴⁹

Innan 1970-talet företrädde partipressen oftast partilinjen även i nyhetsrapporteringen, men under 1970-talet skedde det en förändring. Journalistiken gick mot en professionalisering som en följd av att journalisterna fick mer inflytande. Detta förde med sig att propagerandet för partilinjen hänvisades till ledarsidan.⁵⁰ Denna professionalisering har medfört ett flockbeteende som minskar mångfalden och likriktar vad det skrivs om i olika tidningar. Med andra ord så är journalister väldigt lika varandra och styrs av den rådande medielogiken, vilket leder till att journalister ofta skriver om samma sak.⁵¹ Allt eftersom konkurrensen har ökat på tidningsmarknaden har tidningarna för att överleva gått från att vara starkt partiberoende till att vara nyhetsförmedlande. Detta har medfört att ledarsidan i många svenska dagstidningar inte i

⁴⁷ Se exempelvis McLeod, Kosicki & McLeod 1994: 125f; Watts 1997: 1; Blumler & Gurevitch 1995: 5 i Strömberg 2000: 42f.

⁴⁸ Strömberg 2000: 43.

⁴⁹ Weibull & Gustafsson 1999: 14f.

⁵⁰ Weibull & Gustafsson 1999: 19.

⁵¹ Petersson & Carlberg 1990: 235, 94ff.

lika stor utsträckning fokuserar på starka politiska åsikter. Dock finns det vissa undantag där socialdemokratiska tidningar starkt sticker ut.⁵² Under 1980-talet skedde det en avpolitisering av partipressen. Allt fler tidningar satte epitetet oberoende alternativt obunden framför sin partibeteckning. Exempelvis har Svenska Dagbladet gått från moderat till oberoende moderat. Dagens Nyheter har valsat lite och gått från liberal till oberoende och från oberoende till liberal, men oberoende från något politiskt parti. Den partipolitiska tillhörigheten står dock kvar, även om banden mellan redaktionerna och partierna har försvagats något.⁵³

Kunskap om på vilket sätt tidningsföretagen väljer att organisera verksamheten är, bland andra enligt Hadenius och Weibull, en viktig del för att förstå hur mediasystemet och tidningsmarknaden ser ut,⁵⁴ eftersom företagets organisation kan antas ha en inverkan på den journalistiska formen samt är en del i medielogiken.⁵⁵ Exempelvis påverkar företagets ekonomiska situation möjligheten att genomföra en reportageserie som kräver större resurser. Företagets organisering påverkar vidare journalisternas arbetsmiljö och därmed även de artiklar som produceras.

År 2003 sysselsatte dagstidningsbranschen runt 27 000 personer, varav 5 600 var journalister. De flesta dagstidningars organisation är uppdelade i tre delar: redaktion, teknik och administration. Traditionellt har redaktionsledningen och den ekonomiska ledningen varit separerad med tydlig ansvarsfördelning, men under 1980-talet skedde en förändring – makten har flyttats mer och mer till den ekonomiska ledningen.⁵⁶ Större dagstidningar har oftast ett ganska stort antal specialredaktioner, dessa kan exempelvis ha fokus på sport, utrikespolitik eller kultur. För en tidning är det oftast kostsamt att producera eget material, framför allt när det gäller händelser utanför det egna landet, så som mycket av det som sker inom och kring Europeiska Unionen. Mindre tidningar köper oftast in sådant material ifrån nyhetsbyråer eller från andra tidningar, med andra ord så är det vanligare förekommande att en stor tidning håller sig med utrikeskorrespondenter och producerar eget material angående exempelvis konstitutionen än den mindre konkurrenten.⁵⁷

⁵² Vallinder 1971: 90.

⁵³ Weibull & Gustafsson 1999: 20.

⁵⁴ Hadenius & Weibull 2003: 117.

⁵⁵ Jfr. Petersson & Carlberg 1990.

⁵⁶ Hadenius & Weibull 2003: 118f. Maktbalansen mellan den redaktionella ledningen och den ekonomiska ledningen varierar mellan olika tidningsföretag.

⁵⁷ Hadenius & Weibull 2003: 121f.

2.3 Spin-doctors

Medierna arbetar inte i ett vakuum, lika lite som de som vill föra ut budskap genom media gör. Enligt Asp är det så att ”massmedierna spelar sin viktigaste roll i opinionsbildningsprocessens tidiga stadier; hur vi uppfattar vår omvärld”.⁵⁸ Asp konstaterar vidare att ”för de politiska partierna torde massmedierna otvetydigt vara det viktigaste påverkansmedlet för att föra ut sitt politiska budskap”.⁵⁹ Vidare visar Asps undersökning att ”den verklighetsbild som presenteras och den värdering som görs av den politiska världen i det medieinnehåll individen exponerar sig för påverkar starkt det sätt på vilket individen själv uppfattar och värderar den politiska världen”.⁶⁰ För att för ut sina budskap och synas i mediebruset använder sig organisationer – offentliga, privata och politiska – av olika knep. Ett av dessa är att anlita talskrivare, informatörer och PR-byråer.

PR-konsulter, eller *spin-doctors*,⁶¹ är sällan populära hos journalister eller allmänheten. Detta på grund av att ingen vill tro sig kunna bli manipulerad.⁶² Att försöka manipulera verkligheten har en lång historia – ända sedan 1625. Enligt de Grotius var det fullt acceptabelt att planerade och överlagda lögnen användes för att nå politiska mål.⁶³ *Spin-doctors* uppgift är att styra den allmänna opinionen och för att nå ut till den breda massan används media.⁶⁴ Uttrycket är kombinerat av en metafor ifrån sportens värld – där en spelare kan få skruv på bollen så att den lurar motspelaren – och en från medicinens värld – där liknelsen är den att det sker en operation i medierna där skador förminskas och förskönas.⁶⁵ Metoderna som används för att väcka uppmärksamhet från journalister varierar, men det är sällan som en *spin-doctor* väljer att gå i direkt polemik med en journalist. Det är viktigare att skapa en positiv framtoning av den företrädde organisationen och att ge ett förtroendefullt intryck.⁶⁶ Skillnaden mellan information och propaganda ligger i definitionen av propaganda. Enligt Jowett och O'Donnell finns det tre olika former av propaganda:

”(1) *Vit propaganda*: härstammar från en angiven och korrekt källa och utgörs av sanningsenlig information. Men urval, vinkling och form stödjer avsändarens syften.

⁵⁸ Asp 1986: 348.

⁵⁹ Asp 1986: 349.

⁶⁰ Asp 1986: 351.

⁶¹ I denna uppsats används Falkheimers (2004: 154) definition av *spin-doctor*. ”Uttrycket *spin doctor* åsyftar de professionella konsulter som anlitas av politiker för att hantera medier och opinionsbildning.”

⁶² Louw 2005: 144.

⁶³ de Grotius 1922 hänvisad till i Louw 2005: 144.

⁶⁴ Louw 2005: 147.

⁶⁵ Falkheimer 2004: 154f.

⁶⁶ Petersson & Carlberg 1990: 160ff.

(2) *Svart propaganda*: härstammar från en falsk källa och utgörs av fabricerade och falska uppgifter.

(3) *Grå propaganda*: är en mellanform där källan kan vara korrekt och informationen delvis sanningsenlig, men i meningen 'halva sanningen'.⁶⁷

En journalist på en nyhetsredaktion kan förvänta sig att på något sätt möta *spin*-industrin. Journalister kan i sitt dagliga arbete försöka att motverka att bli påverkade genom att exempelvis ta med i bedömningen av politiska utspel att den information som ges har bearbetas för att passa den journalistiska formen och medielogiken. Ett annat sätt är att nyttja att olika politiska lägers *spin-doctors* konkurrerar med varandra genom att ställa dem mot varandra i syfte att få ut så mycket information som möjligt och skapa en bra artikel.

Spin-doctors, PR-konsulter och informatörer med flera skall inte enbart betraktas som manipulörer som endast vill driva fram sin åsikt till varje pris. De kan även hjälpa till att öka öppenheten och ge informationsflödet en större effektivitet.⁶⁸

Som en kort sammanfattning av detta kapitel kan vi konstatera att politik och medier hör ihop. De är beroende av varandra för att fungera och därav kommer att makt och journalistik är viktiga områden att undersöka, inte enbart av medie- och kommunikationsvetenskapen utan även av statsvetenskapen.⁶⁹ ”Medierna och journalistiken har”, nämligen enligt Palm, ”en avgörande roll för förhållandet mellan medborgare och politik.”⁷⁰

⁶⁷ Jowett & O'Donnell 1999 i Falkheimer 2004: 164.

⁶⁸ Falkheimer 2004: 164.

⁶⁹ Jfr. Palm 2004: 24.

⁷⁰ Palm 2004: 16.

3 Teoretiska utgångspunkter

Här presenteras de teorier som ligger till grund för denna uppsats och den teoretiska analysram som har använts för att analysera de empiriska resultaten.

3.1 Medias påverkans effekt

Samhällsförändringar har genom historien även förändrat massmedia. Mellan massmedia och politik råder det en ömsesidig relation där den ena kan påverka den andra och vice versa. Det är således inte särdeles anmärkningsvärt att det är politiska ideologier som ligger till grund för de dominerande massmedieideologierna; den auktoritära ideologin, den frihetliga ideologin och den sociala ansvarsideologin.⁷¹

Den förstnämnda, den auktoritära ideologin, är sprungen ur den kommunitära och kollektivistiska filosofin. Denna massmedieideologi ger inte media någon rätt att ”angripa den rådande politiken och därmed bringa denna i fara”.⁷² Inom denna syn är media ”en del av statsapparaten och används för att propagera, uppfostra, svara för underhållning och avkoppling samt för att hindra splittring”.⁷³ Denna massmedieideologi är den som genom historien har haft störst inflytande. Denna ideologi har under senare tid främst sett dagens ljus i de socialistiska, fascistiska och kommunistiska regimerna.⁷⁴

Den andra, den frihetliga ideologin, bygger på idéer från upplysningstiden och liberalismens filosofi. Enligt denna syn skall massmedierna ”stå helt fria i förhållande till politikerna”.⁷⁵ Det skall även råda fri konkurrens och fri etableringsrätt för massmedia. Detta innebär dock inte att staten inte har någon möjlighet att reglera medierna. Det betyder snarare att vissa åtgärder är otillåtna samt att de åtgärder som är tillåtna skall påverka medias verksamhet så lite som möjligt. Det är denna ideologi som har varit och som är den dominerande i de fria och demokratiska länderna.⁷⁶

Den sociala ansvarsideologin är en utveckling av dess frihetliga dito. Det är ur denna som exempelvis public service söker sin legitimitet. Den kritiserar den frihetliga ideologin eftersom den anses ”ge för stor frihet för ägarna av massmedierna och samtidigt ger frihet från ansvar

⁷¹ Halvarson 2003: 66 & Vallinder 1971: 7f.

⁷² Vallinder 1971: 8.

⁷³ Halvarson 2003: 66.

⁷⁴ Jfr. Vallinder 1971: 9 & Halvarson 2003: 66.

⁷⁵ Halvarson 2003: 66.

⁷⁶ Jfr. Vallinder 1971: 13ff & Halvarson 2003: 66.

och moraliska förpliktelser”.⁷⁷ Denna ideologi ser även att staten skall stå som garant för detta.⁷⁸

3.1.1 Massmedias effekter

Massmedier i allmänhet spelar en mycket stor roll för människors åsiktsbildning och fungerar som en kommunikationslänk mellan olika delar av samhället. Enligt Halvarsson et al kan denna roll sammanfattas i fyra punkter. För det första informerar de om vad som händer i Sverige och i världen. De gör dessutom ett urval ur den enorma mängd information som flödar innan den presenteras för mottagaren. Det är här som föreliggande undersökning har sitt huvudsakliga fokus och intresse. För det andra kommenterar och analyserar de händelser i samhället. För det tredje har massmedia en roll som granskare av samhällets olika funktioner. Slutligen, för det fjärde, fungerar de även som en förbindelselänk mellan olika delar av samhället. Resonemanget kan bildligt förklaras med modellen nedan:⁷⁹

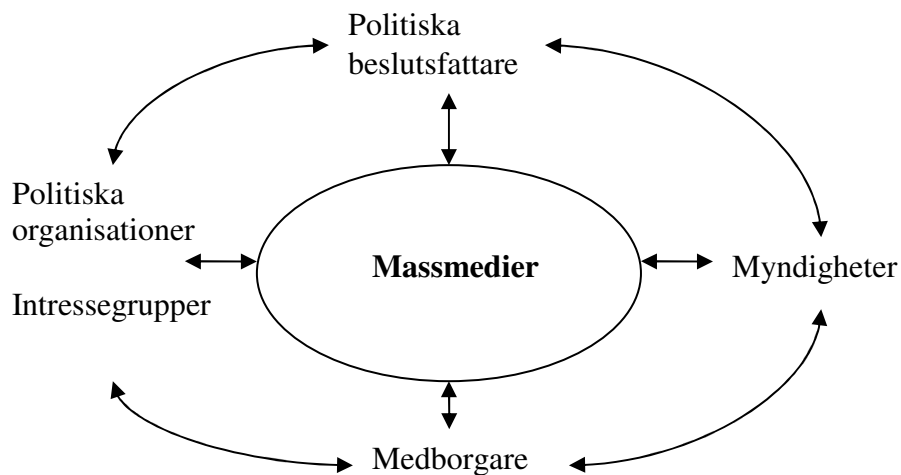

Fig 3.1. Massmedierna i samhället.

Massmedias effekter på medborgarnas åsiktsbildning är ett tidigare mycket diskuterat och delvis ganska undersökt ämne. Det förekommer exempelvis flitiga diskussioner om video- och dataspelsvåldets inverkan på den yngre generationen. Den tidigare forskningen på området har givit olika svar på frågan om vilken effekt massmedia har på dess mottagare. Massmedias effekt har genom historien genomgått stora förändringar. Utvecklingen delas traditionellt in i

⁷⁷ Halvarson 2003: 66.

⁷⁸ Jfr. Vallinder 1971: 15ff & Halvarson 2003:66.

⁷⁹ Halvarson et al. 2003: 66. Pilarna står här för relationer mellan de olika aktörerna.

tre olika tidsskeden.⁸⁰ Tidpunkterna är inte exakta och kan även ses som att olika vetenskapstraditioners påverkan varierar över tid.

Det första skedet berör tiden mellan första och andra världskriget. Under denna period ansågs massmedia ha en väldigt stor påverkan på mottagarna. Detta tidsskede kategoriseras ofta som *de allsmäktiga massmedierna*. Denna syn karaktäriseras av tre drag. Dels att innehållet i media intar en central plats i påverkansprocessen. Det andra draget är att mottagarna förmodas reagera likartat, det vill säga samma innehåll påverkar olika individer på samma sätt. För det tredje antas denna påverkan ske omedelbart.⁸¹

Det andra tidsskedet är tiden mellan 1940-talet och 1960-talet. Under denna tidsepok gjorde nya vetenskapliga metoder och traditioner intåg och gjorde det möjligt att empiriskt pröva de teorier som dominerade under det föregående tidsskedet. Den empiriska prövningen av teorierna om de allsmäktiga massmedierna slog inte väl ut för de som skapat teorierna. Det framkom bland annat ”att samma medieinnehåll kunde utlösa helt olika reaktioner hos olika individer”.⁸² Detta tidsskede kategoriseras ofta som *de maktlösa massmedierna*.⁸³

Det tredje tidsskedet börjar någonstans kring 1960. Kring denna tid gick tankarna åter tillbaka till idén om de allsmäktiga massmedierna. Denna syn kategoriseras ofta som *de mäktiga medierna*. Förändring, eller om man så vill – återgången, i synen på massmedias effekter har sin grund i de förändringar som har skett inom politik och samhälle i jämförelse med 1940- och 1950-talen. Synen på påverkansprocessen ändrades även samt synen på vilket sätt forskningsresultat skulle tolkas.⁸⁴

Medias roll i den politiska processen brukar delas upp i två olika synsätt. Det första synsättet, vilket även är det traditionella, är kanalmodellen. I den modellen ses media som en mellanliggande länk mellan medborgarna och politikerna. Kanalmodellen har två huvudvarianter: aggregeringsmodellen och mobiliseringsmodellen. I den förstnämnda ”antas medierna spegla och kanalisera opinioner nerifrån och upp genom att uppmärksamma och

⁸⁰ Asp 1986: 30f.

⁸¹ Asp 1986: 32ff.

⁸² Asp 1986: 36.

⁸³ Asp 1986: 35-44.

⁸⁴ Asp 1986: 44f.

behandla sådana frågor som berör och engagerar medborgarna”⁸⁵ så att de styrande sedan kan reagera på den opinion som media förmedlar. I den andra varianten av kanalmodellen, mobiliseringsmodellen, har medierna en ännu större roll att spela. Där har media en större påverkansroll än den som endast speglar opinioner. Det andra synsättet är aktör-utbudsmodellen. I denna modell är media inte en mellanliggande förbindelselänk mellan medborgarna och politikerna. Här är medierna istället en aktör som tillsammans med andra aktörer skapar utbudet i medierna. Nedanstående figur över mediernas roll i den politiska processen är hämtad från Asp et al.⁸⁶

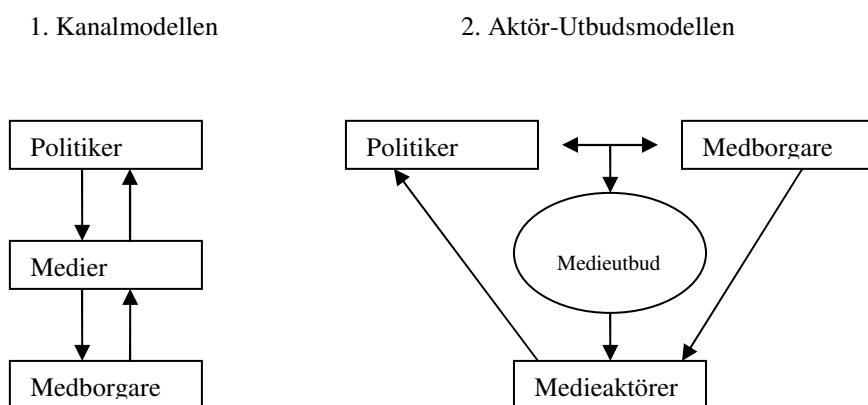

Fig. 3.2 Mediernas roll i den politiska processen – två synsätt.

Enligt Asp ger forskningen ett ganska tydligt svar på frågan huruvida medierna har makt över sin publik. Asp uttrycker det som: ”de är – för att uttrycka det kort och enkelt – mäktiga.”⁸⁷

Formandet av en individs åsikter är en komplex process. Av väsentlig betydelse har dock primärgrupper visat sig vara. Primärgrupper ”kännetecknas av nära personlig kontakt (face-to-face) mellan medlemmarna, exempelvis familjen, studiekamrater eller arbetskollegor”.⁸⁸ En sekundärgrupp är en grupp där sådan kontakt inte finns. Sekundärgrupper, så som politiska partier och andra föreningar, kan dock ha betydelse för åsiktsformningen. En uppdelning kan även ske i referensgrupper; positiva och negativa. ”En positiv referensgrupp är en grupp, som en person identifierar sig med, oberoende av om han är medlem av den eller ej; en negativ referensgrupp tar han däremot avstånd ifrån.”⁸⁹ En individs åsikter färgas alltså starkare om budskapet kommer från en primärgrupp eller en positiv referensgrupp än om det kommer från

⁸⁵ Asp et al. 1997: 18.

⁸⁶ Asp et al. 1997: 18f. Pilarna står här för relationer mellan de olika aktörerna.

⁸⁷ Asp 1989: 3.

⁸⁸ Vallinder 1971: 126.

⁸⁹ Vallinder 1971: 126.

en sekundär eller negativ referensgrupp. Detta innebär att ett meddelande, exempelvis i form av en nyhetsartikel, som kommer utan tydlig gruppanknytning behöver inte påverka en individs åsiktsformning nämnvärt. En nyhetsartikel kan vara svår att utforma så att den passar en enskild läsare, samtidigt som läsaren har kännedom om att artikeln är skriven i syfte att påverka.

3.1.2 Tidningarnas dagordningsfunktion

Mediernas kanske största påverkansseffekt ligger inte i den direkta överföringen av specifika åsikter till sina konsumenter, utan snarare i dess indirekta påverkan. Även om medierna inte bestämmer vilka åsikter vi har så bestämmer de ”i hög grad vad vi har åsikter om”.⁹⁰

Teorin om tidningarnas dagordningsfunktion grundar sig i uppfattningen att världen är alldeles för komplicerad och invecklad för att vi människor individuellt skall kunna skapa en övergripande uppfattning om hur verkligheten hänger ihop. Mediernas uppgift blir då att ge oss de ledtrådar som vi behöver för att kunna uppfatta vad som händer i världen. Denna uppgift är i synnerhet viktig när det gäller händelser utanför vårt egna land, speciellt så komplicerade ämnesområden som viktiga politiska händelser – exempelvis ratificeringsprocessen av och innehållet i förslaget konstitution för Europa.⁹¹ Medierna ger oss även ledtrådar om vad vi skall uppfatta som viktiga politiska händelser, det vill säga sätter dagordning för vilka frågor som blir föremål för allmän diskussion och som allmänheten anser vara viktiga och som eventuellt kan bli föremål för politiskt beslutsfattande.⁹²

Strömbäck gör en analytisk skillnad mellan tre olika former av kollektiva dagordningar: medborgarnas, mediernas och den politiska. Med medborgarnas dagordning menar Strömbäck ”de samhällsfrågor som människor i allmänhet tycker är viktiga” och med mediernas dagordning menar han ”frågor som får mycket uppmärksamhet i medierna” och, slutligen, med den politiska dagordningen avser Strömbäck ”frågor som är föremål för diskussion i eller mellan politiska organ”.⁹³ Det grundläggande i dagordningsteorin är att det finns ett samband mellan de frågor som medierna uppmärksammar mycket och vilka frågor som allmänheten tycker är viktiga. Sedan denna teori lanserades i början av 1970-talet har hundratals böcker och

⁹⁰ Asp 1989: 7.

⁹¹ Jfr. Højelid 1991: 9 & Strömbäck 2004b: 30.

⁹² Asp 1989: 7 & Strömbäck 2004b: 30.

⁹³ Strömbäck 2004b: 30.

artiklar som testar teorins hållbarhet publicerats och det är med en tämligen stor säkerhet som det går att säga att det finns ett samband mellan mediernas och medborgarnas respektive dagordning. Forskning inom området har även visat att människor är mer mottagliga för tryckta texter, så som morgontidningar, än vad de är mottagliga för etermedia.⁹⁴

3.1.3 Bildbegreppet

Att skaffa sig helt egna uppfattningar kring alla politiska frågor är i stort sett omöjligt. Även om vi lyckas med att avskärma oss från medier träffar vi människor i vår närhet som är påverkade av den information medierna sprider. Att genom alternativa vägar till kunskap om viktiga samhällsfrågor, såsom personliga erfarenheter, är inte heller det så enkelt när det gäller exempelvis utrikespolitik. Med andra ord: ”det mesta av det vi tror oss veta, det har vi fått reda på via omvägar, och i vilken utsträckning vi egentligen vet det vi tror oss veta är därför i högsta grad osäkert”.⁹⁵ Ett för föreliggande uppsats centralt begrepp när det gäller vilken roll media har på vårt sätt att uppfatta viktiga politiska händelser är bildbegreppet. Två problem angående bildbegreppet brukar aktualiseras när det förekommer, som här, i analys-sammanhang. Det ena problemet är dess empiriska dimension och det andra problemet är begreppets nära koppling och stundvis sammanblandning, med intilliggande begrepp såsom attityd och opinion – problemet är då avgränsningen mellan begreppen.⁹⁶ Höjelid erbjuder en kort och enkel beskrivning av bildbegreppets komplexa innehåll. Han skriver att ”den del av socialpsykologin, som går under benämningen kognitiv psykologi handlar till stor del om begrepp som *images*, *beliefs*, *attityder*.”⁹⁷ Något förenklat kan man säga att vår relation till omvärlden präglas av tre processer: *perceptionsprocessen* (avser kunskapsinhämtning och urval av objekt, fakta eller villkor), *preferensprocessen* (avser inringandet av objekt, fakta eller villkor med emotionell laddning) och *evalveringsprocessen* (avser organisation och urval av perception, preferenser och värden, som tillsammans utgör en slags riktningvisare för politiska handlingar). Ur dessa tre olika psykologiska processer kan man sedan härleda begreppen *image*, *attityd* och *opinion*.⁹⁸ Ytterligare en studie som använder sig av bildbegreppet är Brodin i sin avhandling *Studiet av utrikespolitiska doktriner*. I hennes teoretiska utgångspunkter kan vi läsa att hon utgår från ett individcentrerat perspektiv med utgångspunkt i att ”a) all mänsklig varseblivning

⁹⁴ Strömbäck 2004b: 31f. Detta gäller framför allt människor med goda kognitiva resurser (Strömbäck 2004b: 32).

⁹⁵ Strömbäck 2004a: 267.

⁹⁶ Opinionsbegreppet diskuteras mer djupgående längre fram i uppsatsen.

⁹⁷ Min kursivering. I Höjelids text är *images*, *beliefs* och *attityder* inom citationstecken.

⁹⁸ Höjelid 1991: 33.

med nödvändighet är selektiv, b) vårt urval av fakta, våra perceptioner, i stor utsträckning styrs av dels våra grundläggande värderingar dels våra allmänna föreställningar om hur världen omkring oss är beskaffad, vår världsbild”.⁹⁹ Brodin går vidare och diskuterar den grupp av teorier, som hon anser, är av speciellt intresse i detta sammanhang – de som går under namnet *the consistency approach*. Enligt denna ansats är det krav på inre konsistens som präglar olika aktörers världsbild.¹⁰⁰ Brodin beskriver detta som att ”nya fakta som strider mot tidigare föreställningar, och därför konstituerar ett hot mot denna jämvikt, kan naturligtvis leda till en omprövning och i sista hand till en attitydförändring. Mycket talar dock för att sådana förändringar snarare skall ses som resultatet av en långsamt verkande återkopplingsprocess än som en produkt av informationsförmedling i en bestämd, konkret situation. [---] Världsbilden utövar under dessa omständigheter ett starkt inflytande på beslutsfattarnas uttolkning av verkligheten och deras sätt att i en beslutssituation definiera de handlingsalternativ som anses stå till buds samt dessas sannolika konsekvenser.”¹⁰¹ Det finns även skillnad i bildernas påverkanskraft mellan områden där människors egen möjlighet att skaffa sig erfarenheter är begränsad, exempelvis finns det goda skäl till att anta att mediebilder om till exempel den egna arbetsplatsen eller barnens skola påverkar mindre än vad en mediebild om komplexa politiska beslutsprocesser gör.¹⁰²

I denna uppsats refererar begreppet *bild av konstitutionen* till innehållet i de, i undersökningen ingående, tidningsartiklar som handlar om konstitutionen.¹⁰³

3.1.4 Opinionsen

Ett steg vidare ifrån bildbegreppet och dagordningsfunktionen finner vi begreppet opinion. Enligt Lippman måste vi, för att förstå opinioner, komma till insikt om den ”triangulära relationen mellan 1) vad som är, det vill säga verkligheten, 2) betraktarens bild av det som är, det vill säga bilden av verkligheten, och 3) betraktarens reaktioner på och handlanden utifrån den bild av det som är som betraktaren tämligen omedvetet får”.¹⁰⁴

⁹⁹ Brodin 1977: 11. Jfr. Höjelijd 1991: 33.

¹⁰⁰ Höjelijd 1991: 34.

¹⁰¹ Brodin 1977: 12. Jfr. Höjelijd 1991: 34.

¹⁰² Jfr. Nord 2004: 239.

¹⁰³ Jfr. Höjelijd 1991: 35. ”Med utgångspunkt i analysmodellen refererar begreppet Sovjetbild i denna studie till innehållet i de i undersökningen ingående tidningars ledarkommentarer med avseende på Sovjetunionen.”

¹⁰⁴ Lippman 1922/1997: 11 i Strömbäck 2000: 97f.

Mätningar av opinioner är vanligt förekommande i Sverige. Dessa opinionsmätningar redovisas dessutom flitigt i media. I Sverige finns sex ledande opinionsinstitut, som vid sidan av olika akademiska institutioner, gör opinionsundersökningar. Statistiska Centralbyrån är den största av dessa opinionsinstitut och den enda som inte är privatägd. Alla dessa institut arbetar med beprövade statistiska metoder, men med olika problemformuleringar och frågeställningar – vilket ger något olika resultat.

För att en mediekonsument skall kunna värdera en opinionsundersökning redovisad i exempelvis en morgontidning är det av avgörande betydelse att det redovisas hur undersökningen är genomförd.¹⁰⁵ Tyvärr är det vanligt förekommande, i alla former av massmedia, att denna typ av nödvändig information utelämnas från redogörelsen av undersökningens resultat.¹⁰⁶

Opinionsundersökningar är viktiga av den anledningen att vi människor inte vill tillhöra en minoritet, utan mycket hellre intar den uppfattningen som vi tror att andra har. Om opinionsundersökningar då redovisas alltför okritiskt i media utgör detta ett hot mot vår möjlighet att fatta upplysta beslut. Människan är en, i allra högsta grad, social varelse. Vi lever nära varandra och ingår i olika sociala grupper och sammanhang. Dessa sociala grupper och sammanhang påverkar oss. På vilket sätt detta påverkar oss handlar teorin om tystnadsspiralen. Utgångspunkten i den teorin är att det vid varje givet tillfälle finns ett opinionsklimat, det vill säga att det i varje opinion finns en majoritet och en minoritet. Den andra delen i teorin är att människor kan uppfatta och avläsa detta opinionsklimat – medierna hjälper naturligtvis till här. Den sista delen i teorin om tystnadsspiralen är att vi människor anpassar oss till det rådande opinionsklimatet. Även om vi inte byter åsikt med opinionssvängningarna så påverkar det vår vilja att uttrycka våra åsikter. Med andra ord, om vi känner att vår egen åsikt är i majoritet så är vi mer villiga att uttrycka den.¹⁰⁷

3.1.5 Nyhetsprocessen och nyhetsvärdering

Inom nyhetsförmedlingen, vilken är en storindustri som sysselsätter tiotusentals människor och enorma summor i omsättning, råder det en knivskarp konkurrens när det gäller att komma först

¹⁰⁵ Basinformation som behövs för att värdera en opinionsundersökning är: frågeställningarna, urvalets storlek, populationens storlek, uppdragsgivaren, intervjumetod och felmarginaler (Strömbäck 2000: 111).

¹⁰⁶ Strömbäck 2000: 111.

¹⁰⁷ Strömbäck 2000: 118f.

med nyheten – helst exklusivt. Nyhetens väg från exempelvis presskonferens till att den läses av någon tidningsköpare kan vara lång. När en nyhet hamnar på redaktionens bord skall den passera så kallade *gate-keepers*, vilka är de personer som tar emot exempelvis artiklar och telegram från utsända korrespondenter och nyhetsbyråer. Dessa personer har makten att stoppa en artikel eller telegram och de kan även bearbeta det mottagna materialet.¹⁰⁸

Journalistik är, vid sidan av ett yrke, ett sätt – en metod – att berätta om verkligheten. Denna metod präglas av bristen på fyra resurser och kampen för att motverka dessa brister. Resurserna det handlar om är: tid, utrymme, personal och uppmärksamhet.

Att en viss händelse blir en nyhet och inte en annan beror mycket på den så kallade medielogiken. Hit hör ”händelser eller fakta som kan tillspetsas, förenklas, polariseras, intensifieras, konkretiseras, personifieras eller som passar in i de stereotyper som antingen finns inom nyhetsorganisationen eller i den kultur medier verkar inom”.¹⁰⁹ Det är troligtvis här vi kan finna en stor del av förklaringen till att innehållet i nyhetsjournalistiken ”avviker från en spegelbild av verkligheten”.¹¹⁰

En journalist som strävar efter att få sin artikel publicerad har några olika knep att ta till. Att medvetet skapa en *bias*, eller vinkling, är troligtvis det enklaste. Vinkling betyder att journalisten väljer att fokusera mer på en sida av myntet än den andra. Vinkling går ut på, om det dras till sin spets, att artikeln förvränger verkligheten och skapar en missvisande uppfattning om densamma. Detta görs vanligtvis genom att en liten detalj förstoras upp och får agera representativ för händelsen.¹¹¹ Vinklingen har till syfte att finna en aspekt som kan öka intresset för artikeln så den läses av fler. Vinklingen förekommer allt som oftast i rubriken eller ingressen, det vill säga i den del av artikeln som läses av flest. Tidigare forskning på området har visat att det förekommer några olika kategorier av vinkling. Dessa är:

”*Konflikt* framhäver motsättningar och stridigheter mellan olika [EU]-aktörer och mellan dessa å ena sidan och icke [EU]-länder å den andra. [---]

¹⁰⁸ Hadenius & Weibull 2003: 321, 340f.

¹⁰⁹ Strömbäck 2000: 157f. Jfr. Peterson & Carlberg 1990: 96f.

¹¹⁰ Strömbäck 2000: 160.

¹¹¹ Wallin 1991: 69.

Enighet är motsatsen till konflikt och innebär vinkling på att [EU]-aktörer enas sinsemellan om något beslut eller agerande eller att de kommer överens med någon utomstående aktör. [---]

Person. [---] Personvinklingen innebär att uppmärksamheten riktas mot en enskild människa eller ett litet antal människor som deltar i ett kollektivt händelseförlopp. Det innebär t ex att Margaret Thatcher används som synonym till Storbritannien eller den brittiska regeringen.

Dramatik. Denna vinkling innebär att enskilda händelser förstoras och det dramatiska framhävs även om det bara utgör en liten del av ett händelseförlopp.

Skandal. Begreppet är något vagt, men med en sådan vinkling menas här avslöjanden om korruption, brottslighet eller omoraliska handlingar. Speciellt stora brukar skandalerna bli om politiker eller andra elitpersoner är inblandade.

Nation. I denna undersökning innebär nationell vinkling att artikeln framhäver Sverige eller andra svenska aktörer och att betydelsen av och för Sverige och andra svenska aktörer framhävs.

Hot. Eventuella hot betonas och förstoras. Särskilt används denna vinkling om hotet kan gälla hela eller en stor del av läsekretsen.

Utveckling. Denna vinkling innebär att artikeln framhäver framsteg, förhoppningar och positiva prognoser.”¹¹²

Mediabias har både en *ex ante* och en *ex post* effekt. *Ex ante* eftersom *mediabias* har en påverkan på en artikels sannolikhet att bli skriven och publicerad. Detta beror på att, exempelvis dagspress, medvetet vinklar för att kunna bekräfta sina läsares världsuppfattningar, något som i sin tur förstärker läsarens syn på världen – och en spiral har startat. Påverkan *ex post* sker genom att läsare av en artikel tar hänsyn till en eventuell *bias* och är skeptisk när han eller hon läser artikeln.¹¹³

Att *mediabias* existerar och har en effekt kan naturligtvis diskuteras, men enligt Aboura både finns och påverkar den. I hennes undersökning rörande de franska mediernas bevakning av den

¹¹² Wallin 1994: 118. Wallin bygger sina kategorier på Hvitfelt 1989 och Westerståhl & Johansson 1985. Att vissa exemplifieringar är något föråldrade kan här bortses ifrån. Dessa är offer för sin tid. Jfr. Petersson & Carlberg 1990:96f.

¹¹³ Baron 2006: 2.

franska folkomröstningen om ratificerandet av konstitutionen konstaterar hon att av de nio största nationella dagstidningarna var åtta positiva till konstitutionen. Detta ledde, enligt Aboura, till ett ökat misstroende mot etablissemangen och drev kritikerna av konstitutionen ut från såväl tidnings-, magasins- och TV-arenan till att diskutera och att föra ut sina budskap genom Internet. Abouras slutsats är att denna *bias* fick många väljare att rösta emot konstitutionen.¹¹⁴ Utgångspunkten för föreliggande undersökning är en annan – den att medias vinkling har en påverkan och att den bild som media ger av viktiga politiska händelser återspeglas i opinionen. Medierna har en mycket viktig plats i demokratin eftersom de är ”vår enskilt största kunskapskälla om politiken”¹¹⁵ och även om det inte är helt entydigt ”måste det anses vara en välgrundad hypotes att pressen i stor utsträckning kan sägas *skapa opinion, spegla opinion* liksom också *påverka beslutsfattare*”.¹¹⁶

4 Syfte

Mitt övergripande syfte är att belysa mediernas betydelse för vår bild av viktiga politiska händelser. Det mer precisa syftet är att undersöka vilken bild som medierna på nyhetsplats gav av förslaget till konstitution för Europa.

4.1 Frågeställningar

1. Hur beskrivs konstitutionen?
2. Vilka aktörer är de dominerande och favoriserar någon eller några aktörer framför andra?

¹¹⁴ Aboura 2005: 1093-1098.

¹¹⁵ Palm 2004: 116.

¹¹⁶ Höjelid 1991: 19.

5 Den metodologiska verktygslådan

Här presenteras datainsamlingsmetod samt analysmetod för att underlätta för att någon annan skall kunna upprepa studien.

Samhällsvetenskaplig forskning i allmänhet och kvalitativ forskning i synnerhet, kritiserar ofta för att vara otydlig och för att inte vara riktig forskning, det vill säga kliniska experiment. För att komma runt det problemet har jag använt mig av flera datainsamlingsmetoder, så kallad triangulering. Triangulering innebär, som begreppet antyder, att två eller fler datainsamlingsmetoder används i samma studie.¹¹⁷ Det är syftet som lämpligen styr datainsamlingsmetod.¹¹⁸ I denna undersökning har jag använt mig av både en kvalitativ textanalys och en kvantitativ innehållsanalys. En kombination av de två typerna av datainsamlingsmetod syftar till att nyttja deras respektive fördelar och samtidigt, om inte undgå så i alla fall, minimera deras respektive nackdelar. Kombinationen består i att dels kvantifiera de kvalitativa egenskaperna, men även användandet av renare former av både kvantitativ innehållsanalys och kvalitativ textanalys.¹¹⁹ Exempel på kvantitativa observationer i föreliggande undersökning är frekvensen av olika aktörers medverkan. Exempel på kvalitativa observationer är hur konstitutionen beskrivs.

För att det skall vara rimligt och nödvändigt att använda sig av en kvantitativ innehållsanalys förutsätter det ”att det är meningsfullt att mäta innehållet och att frekvensen av en kategori verkligen säger något bestämt”.¹²⁰ En kvantitativ innehållsanalys har den fördelen att den inte utelämnar åt forskaren att göra tolkningar och därmed låter skugga falla över undersökningens validitet och reliabilitet. Kvantitativ innehållsanalys har dock en brist, som inte kan negligeras. Familjen kvantitativa innehållsanalyser kan och har främst kritiserats för dess brist på känslighet vid mätning av exempelvis attityder. Många kritiker har hävdats att en texts betydelse eller vikt knappast kan mätas i dess längd eller hur ofta ett visst ord förekommer.¹²¹

Inom den samhällsvetenskapliga forskningen har kvalitativ metod länge varit den dominerande forskningstraditionen. En kvalitativ analys har möjlighet att få fram nyanser och detaljer och lämpar sig utmärkt, tack vare sin flexibilitet, när det rör sig om speciella händelser och

¹¹⁷ Vedung 1998: 131 & Trost 2005: 16f.

¹¹⁸ Trost 2005: 7.

¹¹⁹ Wallin 1991: 28f.

¹²⁰ Wallin 1991: 27.

¹²¹ Höjelid 1991: 40 & Wallin 1991: 27.

ämnen.¹²² En kvalitativ textanalys försöker tolka innehållet. När en kvantitativ innehållsanalys har svårt att urskilja bakomliggande meddelanden är en kvalitativ variant ett bra komplement. I en undersökning som den föreliggande, där en bildanalys skall göras, är kvalitativa metoder de vanligaste. Detta eftersom de kan ta hänsyn till implicita tolkningar i det explicit uttryckta och att där igenom ge det latent ett manifestvärde. Likt de kvantitativa innehållsanalyserna har dess kvalitativa kusiner utsatts för kritik. Den vanligaste och kanske skarpaste kritiken är att de kvalitativa textanalyserna, likt alla kvalitativa metoder, är beroende av vem som utför undersökningen. För att undgå denna kritik krävs det, av den som genomför studien, en god insikt och förståelse för ämnet.¹²³ För att veta vilka frågor som skall ställas om och till det empiriska materialet, krävs det att den som genomför studien är väl påläst inom området. I och med att det i denna undersökning görs en kvalitativ analys av texter tillskrivs språket en språklig och social struktur samt att språket är socialt förankrat. Det görs vidare ”en värderande granskning av texterna” där det söks ”en förståelse av hur texten å ena sidan formas av sina sociala förutsättningar och å andra sidan bidrar till att omforma de sociala förhållanden som den har sin grund i”.¹²⁴

5.1 Praktiskt genomförande av empiriinsamling och analys

5.1.1 Frågeställning ett

Uppsatsen första frågeställning – hur beskrivs konstitutionen – handlar om vilken bild av konstitutionen som den analyserade morgontidningen konstruerar för sina läsare. Denna fråga närmar vi oss genom en, i huvudsak, kvalitativ textanalys. Den form av kvalitativ textanalys som används här kan närmast beskrivas som systematisk i allmänhet och klassificerande och strukturerande i synnerhet.¹²⁵ Den kvalitativa textanalysens tillvägagångssätt kan enkelt beskrivas med nedanstående modell:¹²⁶

¹²² Höjelid 1991: 39.

¹²³ Höjelid 1991: 41 & Wallin 1991: 28.

¹²⁴ Hellspong & Ledin 1997: 257.

¹²⁵ Esaiasson et al. 2004: 234f.

¹²⁶ Alvarsson & Emmanoulakis 2004: 16. Modellen har här modifierats genom att ytterligare en kategori har tillförts, samt att kategorierna har döpts om till x, y och z. För vidare diskussion se Esaiasson et al. 2004: 233-251.

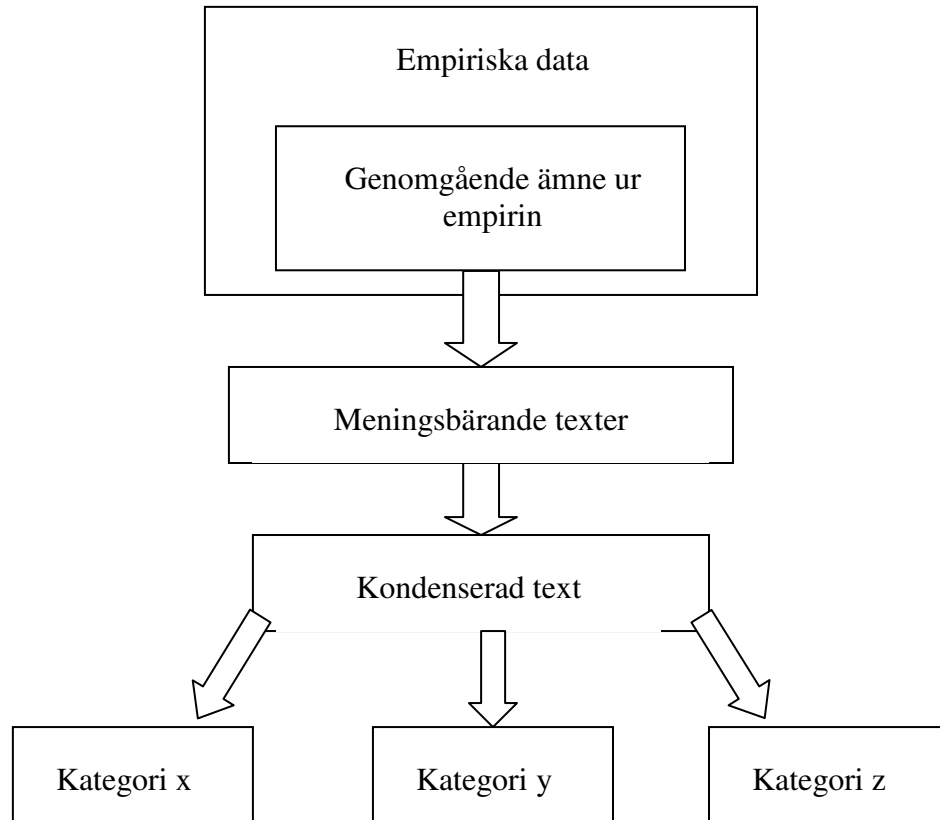

Fig.5.1 Modell av kvalitativ textanalys.

Denna modell har använts på följande sätt i föreliggande undersökning: det empiriska datamaterialet i undersökningen består av 442 artiklar, hämtade från Dagens Nyheters nyhetsmaterial under perioden från och med 18 juni, 2003 till och med 30 juni, 2005. Mer om undersökningsperioden kommer lägre fram i detta kapitel. Dessa artiklar berör konstitutionen på ett eller flera sätt. Ur dessa artiklar har sedan meningsbärande texter vaskats fram. Dessa texter är artiklar eller delar av artiklar som är typiska för hela det empiriska datamaterialets skildring av konstitutionen. Ur de meningsbärande texterna har korta och tydliga texter kondenserats fram – texter som kan ge en bild av hur tidningen beskriver konstitutionen. Slutligen har dessa kategoriserats efter vilken del av konstitutionen de beskriver, alternativt huruvida de ger en positiv, negativ eller neutral bild av konstitutionen, samt vilka delar ur konstitutionen de berör. Det är dessa små textsnuttar, kategoriserade i olika fack, som ligger till grund för det resultat som ges på den första frågeställningen. Mer om hur denna tolkning har

gått till förklaras längre fram i detta kapitel, men även i det följande kapitlet om undersökningens empiri.

5.1.2 Frågeställning två

Uppsatsens andra frågeställning – vilka aktörer är de dominerande och favoriseras någon eller några aktörer framför andra – besvaras bäst genom en kombination av kvantifiering och kvalitativ granskning.

5.1.2.1 Kvantifiering av aktörer

Till vår hjälp har vi här den kvantitativa innehållsanalysen. Likt vid sökandet efter svaret på den första frågeställningen används här artiklar hämtade från Dagens Nyheters nyhetsmaterial under perioden från och med den 18 juni 2003 till och med den 30 juni 2005. Här har artiklarna kategoriserats efter vilka aktörerna är. Med aktör menas personer eller organisationer som artiklarna kretsar runt. Om en person eller organisation enbart nämns i förbifarten eller endast refereras till har den inte tagits med i analysen. Ett fingerat exempel på en artikel som räknats med är om den redogör för en persons eller organisations åsikt om konstitutionen, exempelvis ”NN säger att konstitutionen kommer att ge oss svenskar ett ökat inflytande i Europa”. Ett fingerat exempel åt andra hållet, det vill säga en artikel där en aktör inte har räknats med, är exempelvis om en aktör endast omnämns i förbifarten vid intervju av annan aktör. Mer om dessa val och tolkningar finns i empirikapitlet.

5.1 2.2 Aktörsbehandlingsindex

Den andra delen av frågeställning nummer två är något mer komplicerad. Enklast vore att bara räkna antalet artiklar som handlar om aktörer på ja-sidan eller nej-sidan. Detta skulle dock inte säga oss något om huruvida någon sida favoriseras eller ej. Här gäller det att undersöka artiklarna mer kvalitativt. För att mäta huruvida någon sida favoriseras används här ett aktörsbehandlingsindex (AB-index).

”AB-indexet visar hur ja- respektive nejsidan presenteras – genom det sätt aktören framställs på. Indexet består av ett antal kategorier: egen utsaga (en aktör talar om sig själv), omtalad aktör i positiva/negativa termer samt neutralt omdöme. Med egen utsaga menas alltså att aktören får uttala sig – agera – det vill säga framställs i form av direkt anföring. Ett exempel: ”Säger vi nej kommer vårt inflytande i Europa att minska”, hävdar

finansminister Bosse Ringholm. Med positiv framställning menas att en aktör, som omnämnd, får beröm, framställs i positiv dager. Ett exempel: ”Nejsidan har skött sin kampanj på ett bättre sätt än motståndarna.” Med negativ framställning menas att en aktör, som omnämnd, får kritik, framställs i negativ dager. Ett exempel: ”Maud Olofssons uttalande på Gotland har skadat hela nejsidan.” Med neutral framställning menas att en aktör omnämns utan någon explicit värdering. Ofta är det rena referat av debatter eller inlägg. Ett exempel: ”Folkets hus stora sal var nästan fullsatt då debatten om ett svenskt EMU-medlemskap drog i gång.” Indexet bygger på (1) antalet gånger en aktör får komma till tals som agerande aktör, (2) antalet gånger en omtalad aktör får beröm, (3) antalet gånger en omtalad aktör får kritik och (4) antalet gånger man blir omtalad utan att någon värdering görs. Indexet beräknas sedan som skillnaden mellan antalet gånger en aktör får positiv behandling (1+2) och antalet gånger en aktör får negativ behandling (3) dividerat med det totala antalet gånger en aktör exponeras (1+2+3+4) multiplicerat med 100. Indexet kan variera mellan -100 och +100.”¹²⁷

Det är, för aktören, positivt att få ett högt indexvärde. I undersökningar som denna, där aktörsbehandlingsindex används, är det vanligt att aktörerna generellt sett får höga indexvärden. Detta beror på att när aktören uttalar sig själv räknas det per automatik som positivt. Denna tolkning görs i linje med antagandet att aktörerna försöker ställa sig i så positiv dager som möjligt. Analysen utgår från att en aktör alltid, vid behov, förskönar omständigheterna till sin egen fördel.

5.2 Materialinhämtning

All forskning bör rimligen ha ambitionsnivån att vara kumulativ, så även denna studie. För att kunna tillföra något till vår verklighetsuppfattning behöver vi ha något att utgå ifrån. Att skriva en komplett redogörelse för var vetenskapen inom ämnet står idag, det vill säga den forskning som redan finns på området samt att få och ge ”en överblick över de teoribildningar som brukar tas till utgångspunkt för analyserna”¹²⁸ – den så kallade diskursen, är en uppgift som faller på sin egen orimlighet. I den delen av uppsatsen som behandlar den teoretiska analysramen ges den en överblick över de teoribildningar som är vanligt förekommande i denna typ av studier, som efterfrågas i citatet av Esaiasson et al här ovan.

¹²⁷ Konstruktionen av indexet är hämtad ifrån Palm 2004: 19f. Jfr Asp 2004: 76.

¹²⁸ Esaiasson et al. 2004:18.

För att skapa en bild av forskningen kring denna studies ämnesområde har artikelsök gjorts i databasen ELIN¹²⁹ med sökorden: *media bias* samt *constitution of Europe and media*. Detta resulterade i sammanlagt fem artiklar som tillför denna studie något. Urvalet gick till på följande sätt:

På båda sökorden, var och ett för sig, gjordes en så kallad enkel sökning. Detta resulterade i en ohanterlig mängd artiklar. En snabb genomgång av artiklarnas rubriker gjordes dock och 22 artiklar valdes ut för närmare granskning. Dessa artiklars abstracts lästes igenom, vilket resulterade i att fem artiklar nu står som grund och exempel för vart forskningen inom området står idag.

En liknande sökning har gjorts för den ämneslitteratur som har nyttjas, fast då via Växjö universitetsbiblioteks bibliotekskatalog.¹³⁰ Detta genom en så kallad avancerad sökning på sökorden: *massmedia, dagstidningar, dagspress, opinion, opinionsbildning* samt *politik och massmedia*. Utöver denna sökning har litteratur valts ut efter rekommendationer från, bland andra, uppsatsens handledare fil. dr. och docent i statsvetenskap Stefan Höjelid och fil. dr. i medie-, och kommunikationsvetenskap Göran Palm, båda verksamma vid Växjö universitet. Hänvisningar från en forskare till en annan och från sekundärlitteratur till primärlitteratur har även använts i urvalet av ämneslitteratur.

Allt material som har används har naturligtvis granskats enligt de regler för källkritik som föreslås i Esaiasson et al. I stället för att skriva om dessa regler här har de praktiserats genomgående i hela uppsatsen. Eventuell kritik av källor tas upp i samband med att de används.¹³¹

5.3 Val av analysobjekt

I studier av det slag som denna, är det vanligt förekommande att urvalet av tidningar görs efter kriterierna politisk färg, monopol-/konkurrenstidning, hög-/låg täckningstidning, storstads-/landsortstidning, morgon-/kvällstidning.¹³²

¹²⁹ Electronic Library Information Navigator.

¹³⁰ <http://vxu.sub.su.se>.

¹³¹ Den som vill veta mer om källkritik rekommenderas att läsa Esaiasson et al. 2004: 307ff.

¹³² Wallin 1991: 33.

Eftersom analysenheterna är nyhetsmaterial, samt av den orsaken att vi inte, i denna studie, är intresserad huruvida det finns några skillnader i rapporteringen beroende på den politiska färgen hos ledarredaktionerna, är ingen hänsyn tagen till den politiska färgen hos analysobjektets ledarredaktion. Med anledning av att förslaget till konstitution för Europa berör både Sverige som helhet och olika regioner har valet av analysobjekt gjorts med stor hänsyn till tidningens upplaga och spridning i landet. Min fokusering på en stor tidning kommer sig även av att större tidningar har större ekonomiska möjligheter att producera eget material och genomföra egna undersökningar. Slutligen har kvällstidningarna valts bort till förmån för morgontidningarna. Det eftersom morgontidningarna hyser ett större förtroende hos läsarna och för att kvällstidningarna kan anses ha en lägre redovisningsskyldighet än morgontidningarna.¹³³ Dessutom visar Nordicom-Sveriges Mediebarometer 2004 att 74 procent av befolkningen mellan 15 år och 79 år läser, en genomsnittlig dag, en morgontidning. Samma siffra för kvällstidningarna är endast 32 procent.¹³⁴ Av morgontidningsläsarna är det även en hög andel som läser tidningen regelbundet – 93 procent av morgontidningarnas upplaga är prenumerantexemplar.¹³⁵

Följande tidning har varit underlag för studien:

Dagens Nyheter, förkortad DN, är Sveriges största morgontidning med en upplaga på vardagar av 363 400 exemplar. Söndagsupplagan är ännu större med sina 396 700 exemplar. Dagens Nyheter kommer ut varje veckodag och har Stockholm som utgivningsort. Utgivare är Dagens Nyheter AB och ledarredaktionen har oberoende liberal som sin politiska tendens.¹³⁶ Artiklarna är hämtade från mikrofilm, upplåten av Växjö universitetsbibliotek. Samtliga nummer av Dagens Nyheter som innefattas av den avgränsade tidsperioden har lästs igenom i sökandet efter artiklar som berör konstitutionen. I en förstudie omfattande fyra av de totalt närmare tjugofem granskade månaderna genomsköts hela tidningen, det vill säga samtliga bilagor. Efter genomförd förstudie kunde det konstateras att artiklar rörande konstitutionen uteslutande återfinns i huvuddelen, det vill säga den del som innefattar förstasidan samt nyheter om politik och utrikesnyheter. Denna avgränsning styrks även av tidningsläsarnas läsvanor. I SOM-

¹³³ Wallin 1991: 34.

¹³⁴ Nordicom-Sveriges Mediebarometer 2004 i *Svensk dagspress 2005 – Fakta om marknad och medier*. [http://www.tu.se/avdelning/Statistik/Hämtad den 5 januari 2006](http://www.tu.se/avdelning/Statistik/Hämtad%20den%205%20januari%202006). Jfr. Andersson 2005.

¹³⁵ TS i *Svensk dagspress 2005 – Fakta om marknad och medier*. [http://www.tu.se/avdelning/Statistik/Hämtad den 5 januari 2006](http://www.tu.se/avdelning/Statistik/Hämtad%20den%205%20januari%202006).

¹³⁶ Uppgifter om upplaga, utgivningsdagar, utgivare, utgivningsort, hemsidaadress, förkortning och politisk tendens har hämtats från organisationen Tidningsutgivarnas hemsida <http://www.tu.se/dagstidningarna.jsp> den 5 januari 2006.

undersökningen 2004 framkommer det att utrikesnyheterna är en av de delar som är mest läst, 59 procent av läsarna väljer att läsa utrikesnyheterna. Jämfört med exempelvis kulturnyheternas 34 procent och artiklar om regering och riksdag 37 procent, har utrikesnyheterna en god spridning. Argumenterande och debatterande artiklar läses även de av färre än vad utrikesnyheterna gör. Debattartiklar läses av 44 procent och ledare och kommentarer läses av 36 procent av läsarna.¹³⁷ Förstasidan har granskats dels med avsikten att finna så kallade puffar för artiklar i tidningens huvuddel, men även puffar för artiklar i de övriga bilagorna såsom ekonomi, kultur etcetera. Om det på förstasidan har funnits någon sådan puff har även den berörda bilagan genomsökts efter artiklar. Debatterande material, det vill säga ledare, brev till ledarredaktionen, debattartiklar samt insändare omfattas inte av uppsatsens syfte och har därför inte heller tagits hänsyn till i empiriinsamlandet. Analysenheter var nyhetsartiklar i sin helhet. I insamlandet av artiklarna togs samtliga artiklar som berör konstitutionen på ett eller annat sätt med – under förutsättning att de på något sätt refererar till eller nämner konstitutionen. Artiklar som exempelvis har diskuterat en eventuell framtida EU-president utan att ha hänvisat till konstitutionen har således inte tagits med i undersökningen. Ett annat exempel på artikel om inte har tagits med i undersökningen är där redaktionen endast talar om vart det går att finna ett elektroniskt exemplar av konstitutionen på Internet, utan att beröra innehållet i konstitutionen som sådant på något sätt. Alla artiklar som uppfyllde dessa krav har tagits med.¹³⁸

Dagens Nyheter lade tidigt grunden för sitt stora inflytande över svensk dagspress. Tidningen grundades 1864 av Rudolf Wall. Walls grundidé var en tidning som appellerade till läsarna och som var billig. Utkomsten av Dagens Nyheter revolutionerade tidningsmarknaden i Sverige genom sitt måttliga pris, men framför allt genom att den utkom på morgonen samt möjligheten till hemleverans för prenumeranter. Walls målsättning var att ha de färskaste nyheterna, det vill säga att i Dagens Nyheter skulle samma nyheter publiceras på morgonen som konkurrenterna kom med först på kvällen.¹³⁹

¹³⁷ Nilsson & Weibull 2005: 334.

¹³⁸ En garanti för att 100 procent av artiklarna har fastnat i nätet kan dock ej utfärdas, det finns förstås en viss risk att någon enstaka artikel eller notis har slunkit igenom.

¹³⁹ Hadenius & Weibull 2003: 50f.

5.4 Undersökningsperiod

Även om arbetet med förslaget till konstitution för Europa för tillfället har avstannat är EU:s verksamhet ständigt pågående. Därför är det av resursskäl nödvändigt att frysa verkligheten och begränsa antalet undersökningsdagar. Valet av tidsperiod beror på vilken slags information man är ute efter.¹⁴⁰ Det är även lämpligt att välja en tidsperiod som ligger någorlunda nära i tiden eftersom det är den bild av EU som tidningarna ger just nu som är intressant. Det går dock inte att ha en alltför kort tidsperiod eftersom artiklar i ämnet inte publiceras varje dag och eftersom vi vill ge en någorlunda bred bild.¹⁴¹

Denna undersökning analyserar perioden från och med försommaren 2003 då Framtidskonventet överlämnade ett preliminärt förslaget till konstitution för Europa till det italienska ordförandeskapet, två dagar före Europeiska rådets möte i Thessaloniki den 20 juni 2003. Den analyserade tidsperioden avslutas den 30 juni 2005, cirka två veckor efter det att Europeiska rådet vid sitt möte den 16-17 juni 2005 beslutade om tid för reflektion.

5.5 Reliabilitetstest

Att genomföra reliabilitetstest på undersökningar som utger sig för att vara någorlunda vetenskapliga är nästintill en självklarhet i allmänhet och för kvantitativa undersökningar i synnerhet. I denna uppsats har det genomförts ett så kallat intrakodarreliabilitetstest, det vill säga att jag som kodare har kodat delar av materialet fler än en gång. Den testkodning som har skett har genomförts på samtliga aktörsartiklar och den har genomförts med fyra dagars mellanrum. Vid den första genomgången fördes samtliga aktörer upp på en lista och antalet artiklar de förekom i. Vid den andra genomgången fördes en liknande lista, men då kategoriserades även aktörernas förekomst till positiv, negativ eller neutral. Vid jämförelse mellan resultaten gick det att finna att överensstämmelsen generellt sett var mycket hög. Inga nya aktörer tillkom, men antalet artiklar de förekom i ändrades för några aktörer. Göran Person noterades för 40 artiklar vid den första genomgången och 42 artiklar vid den andra genomgången. Antalet artiklar Margot Wallström noterades för ändrades även de från 7 till 10 och för Sören Wibe från 8 till 9.¹⁴²

¹⁴⁰ Höjelid 1991: 38.

¹⁴¹ Wallin 1991: 35.

¹⁴² Jfr. Esaiasson et al. 2004: 231.

6 Genom nyckelhålet – en glimt av verkligheten

Här presenteras undersökningens empiri för att det skall vara möjligt att upprepa studien. Samtliga exempel är hämtade från artiklarna som ingår i analysen, om inget annat anges.

6.1 Framtidskonventets förslag till konstitution för Europa

Konstitutionsförslaget innehåller tre olika huvuddelar.¹⁴³ Den första delen innehåller dels en definition av unionen och dess mål och dels grundläggande rättigheter och reglering av unionsmedborgarskapet. Denna del sätter även ramarna för unionens befogenheter och vilka unionens institutioner är samt hur utövandet av unionens befogenheter skall skötas.

Avslutningsvis reglerar del ett även unionens demokratiska liv, dess finanser samt kontakten med närliggande stater och in- och utträde i unionen. Konstitutionens andra huvuddel består av unionens stadga om de grundläggande rättigheterna. Del tre reglerar unionens politik och dess funktion, exempelvis inom vilka policyområden det skall tas beslut med kvalificerad majoritet och i vilka det skall vara konsensusbeslut. Framtidskonventets förslag till konstitution är till stor del ett förtydligande av redan gällande lagar och regler, men det finns naturligtvis skillnader från de nu gällande fördragen. Exempelvis är jämställdhet mellan kvinnor och män inskrivet som ett av unionens mål. Det skall även enligt förslaget inrättas en utrikesministerpost (artikel I-23) samt en ordförande i Europeiska rådet – förordnad på två och ett halvt år i stället för dagens halvår (artikel I-21), den i den allmänna debatten så kallade EU-presidenten. Vidare är medlemsstaternas åtagande när det gäller säkerhets- och försvarspolitik utökade genom att det i artikel I-40 stadgas att ”den gemensamma säkerhets- och försvarspolitik skall omfatta den gradvisa utformningen av unionens gemensamma försvarspolitik” och att ”den kommer att leda till ett gemensamt försvar, så snart Europeiska rådet enhälligt har beslutat detta”.¹⁴⁴ Yttermera skall unionens medlemsstater, enligt artikel I-42, ”handla gemensamt i en anda av solidaritet om en medlemsstat utsätts för en terroristattack eller drabbas av en naturkatastrof eller en katastrof som orsakas av människor”.¹⁴⁵ Ett annat exempel på föreslagen förändring är att Europaparlamentet skall utse ordförande i kommissionen tillsammans med ministerrådet och att detta val skall ske med hänsyn till hur Europaparlamentet är sammansatt.¹⁴⁶

¹⁴³ Här kommer, av utrymmesskäl, endast en kortare redogörelse för innehållet i Framtidskonventets förslag till konstitution för Europa att återges. Det finns även en fjärde del, men den innehåller dock endast olika protokoll och förklaringar. Den som vill fördjupa sig mer hänvisas till EU 2004-kommittén (2003).

¹⁴⁴ EU 2004-kommittén 2003: 41.

¹⁴⁵ EU 2004-kommittén 2003: 43.

¹⁴⁶ Artikel I-19 och I-26 (EU 2004-kommittén 2003: 26, 31).

6.1.2 Den empiriska verkligheten

För att undersöka vilken bild som dagspressen gav av konstitutionen på nyhetsplats har sammanlagt 442 artiklar granskats och analyserats. Artiklarna är, som tidigare nämnts i metodavsnittet, hämtade från nyhetsplats i Dagens Nyheter under perioden 18 juni, 2003 till den 30 juni 2005. Av dessa artiklar var 30 stycken så kallade förstasidespuffar, det vill säga notiser om att det finns en artikel om ett visst ämne inne i tidningen – en slags reklam för artiklarna. Fler exempel på artiklar, än de som återges här i kapitel sex, finns i kapitel sju.

6.1.2.1 Hur beskrivs konstitutionen?

Till den första frågeställningen har samtliga 442 artiklar använts. Artiklarna består dels av analyser från tidningen och dels av mer rapporterade artiklar med intervjuer och referat, men även rena upplysningsartiklar. Med upplysningsartiklar menas här artiklar som inte utges för att vara analyserande och som inte innehåller kommentarer från opinionsbildare. Artiklarna utges för att ge fakta om och kring innehållet i konstitutionen och debatten kring densamma.

Ett exempel på så kallad upplysningsartikel är där tidningen under rubriken ”EU: s nya grundlag” presenterar följande artikel:

”**Grundlagen i dag.** Maastrichtfördraget (fördraget om Europeiska Unionen) och Romfördraget (fördraget om upprättande av Europeiska gemenskapen) samt ändringar som gjorts genom åren i dessa, senast i Nice 2000.

Nya grundlagen. Nu samlas innehållet i de båda i ett sammanhållet och mer lättöverskådligt fördrag, samtidigt som några bestämmelser ändras. En blandning av stora mål och små detaljer sorteras i tre delar, där målen finns i den första, detaljerna i den tredje och en särskild stadga om grundläggande rättigheter däremellan.

Så här ändras EU

1. Lättare att fatta beslut

- När ministerrådet fattar beslut med kvalificerad majoritet krävs minst 60 procent av länderna (55 procent från och med att EU får 27 medlemmar), motsvarande 65 procent av EU: s folkmängd, står bakom. Minst fyra länder ska krävas för att stoppa ett beslut. Ett majoritetsbeslut kan fördröjas om ett antal länder begär det.
- Fler beslut ska fattas med kvalificerad majoritet, exempelvis i asyl- och migrationspolitiken.
- Fler beslut ska fattas av ministerrådet och EU-parlamentet tillsammans, exempelvis jordbrukspolitiken.

2. Klarare rollfördelning

- Det blir tydligare vad EU respektive medlemsländerna ska ägna sig åt.
- Det blir tydligare att EU-lag går före nationell lag.
- Det blir lättare för en grupp medlemsländer att gå före på något område.
- En utträdesparagraf införs.”

Artikeln fortsätter på detta vis med informationspunkter om starkare ställning för riksdagen, en mindre EU-kommission, EU-utrikesminister och EU-president samt stärkt försvarssamarbete. I denna typ av artikel förekommer det inga direkta vinklingar, mer än val av vad som skall redovisas och vissa formuleringar.

Det finns även andra artiklar som har använts besittandes en mer kommenterande och analytisk karaktär, men som inte handlar om någon specifik aktör. Ett exempel på innehåll i sådan artikel kommer här nedan.

”Och har man läst grundlagförslaget är det ärligt talat rätt svårt att förstå hur man kan hävda att det skulle göra Europa mer marknadsliberalt än de EU-fördrag som gäller idag.”

Ytterligare exempel på denna typ av artiklar är följande citat:

”Det är mycket möjligt att de röstar nej och därmed markerar att det franska folket vill göra sin röst hörd om så bara för att säga nej i ett Europa där moldaviska bastrummor, ukrainsk revolutionsrap och polskt dragspel ljuder allt högre.”

Artikelförfattaren travesterar här över den franska folkomröstningskampanjen. Artikeln tolkas som om artikelförfattaren, och därmed tidningen, anser att den franska folkomröstningskampanjen inte handlar om förslaget till ny konstitution utan snarare om inrikespolitiskt missnöje.

Artiklar som rör aktörer och deras problemformulering ser jag inget behov av att exemplifiera här.

6.1.2.2 Vilka aktörer är de dominerande och favoriseras någon eller några aktörer framför andra?

Till undersökningens andra frågeställning har de artiklar som handlar om olika aktörer räknats med – totalt 143 artiklar. För att en artikel och aktör skall ha räknats med har det krävts att artikeln på något sätt berör konstitutionen och dess innehåll samt att någon aktör har uttalat sig om detta. Nedan följer exempel på såväl artiklar och aktörer som är medräknade, som artiklar och aktörer som inte har ingått i analysen, samtliga exempel är hämtade från artiklar i Dagens Nyheter under den analyserade tidsperioden.

Ett exempel på en aktörsartikel som inte har använts är följande: ”Nu måste vi jobba för att också kunskaperna om EU ska bli bättre, säger Sören Lekberg i en kommentar.” Artikeln handlar förvisso delvis om konstitutionen – i artikeln står det att Sveriges befolkning har dåliga kunskaper om konstitutionen – men referatet till aktören är inte direkt kopplat till konstitutionen och har därför inte använts i uträkningen av aktörsbehandlingsindexet.

Ett exempel på en aktörsartikel som har använts i uträkningen av aktörsbehandlingsindexet är följande referat av Laila Freivalds: ”De rör bland annat förslaget om ett nytt lagstiftande råd, en ny EU-utrikesminister och hur de olika ministerråden ska ledas i framtiden när de roterande ordförandeskapen ersätts med en heltidsarbetande EU-president.” I artikeln står det endast att uttalandet är gjort av utrikesministern som en kommentar till de fortsatta förhandlingarna på ett toppmöte, det vill säga Laila Freivalds nämns ej vid namn. Artikeln har dock använts eftersom den är publicerad precis bredvid en annan artikel som handlar om konstitutionen och förhandlingarna om denna. I den artikeln nämns även utrikesministern vid namn.

7 Bilder av verkligheten

Här presenteras de empiriska resultaten kopplade till den teoretiska analysramen. Frågeställningarna besvaras i den ordning de är ställda. Samtliga exempel är hämtade från artiklarna som ingår i analysen.

7.1 Frågeställning ett

Den bild av konstitutionen som tonar fram är inte helt entydig och av enhetlig karaktär. Beskrivningen av konstitutionen kan delas upp i två huvuddelar, dels tidningens egen beskrivning och dels aktörernas beskrivning av densamma. Dessa två huvudbeskrivningar kan sedan i sin tur delas upp i två vardera delar; tidningens ”objektiva” beskrivning och tidningens mer subjektiva beskrivning samt hur de aktörer som är positiva beskriver konstitutionen och hur de aktörer som är negativa beskriver konstitutionen.

7.1.1 Dagens Nyheters bild av konstitutionen

Dagens Nyheters ”objektiva” beskrivning finns i de artiklar som tidigare i denna uppsats har kallas för upplysningsartiklar.¹⁴⁷ Den beskrivning av verkligheten som tidningen ger här är i huvudsak saklig, om än ganska generaliserande. Tidningen har vid ett flertal tillfällen publicerat såväl notiser, kolumner och helsidesuppslag där konstitutionen beskrivs. Vanligt förekommande är att konstitutionens tre delar beskrivs. Ett typexempel på denna beskrivning är följande:

”Förslaget har tre delar.

Del 1 är själva konstitutionen med regler för institutionerna, maktfördelningen dem emellan och maktfördelningen mellan dem och medlemsländerna. Där ingår också avsnitt om EU: s grundläggande värderingar, där ”jämförbarhet mellan kvinnor och män” finns med i de senaste skrivningarna.

Del 2 är en stadga om grundläggande rättigheter som antogs 2000 men hittills inte varit juridiskt bindande. Den slår fast rättigheter, friheter och principer som gäller i EU under rubrikerna Värdighet, Friheter, Jämlikhet, Solidaritet, Medborgarnas rättigheter samt Rättskipning.

¹⁴⁷ De benämns här för ”objektiva” eftersom de inte utger sig för att sprida något annat än fakta, till skillnad från tidningens mer subjektiva artiklar i vilka artikelförfattarna inte utger sig för att ge en objektiv bild utan snarare sprida deras egen uppfattning om konstitutionen.

Del 3 är reglerna för det konkreta samarbetet på områden som inre marknad, jordbruk, fiske, asyl och migration, rättsligt samarbete etc.”

En annan typ av texter som är vanliga är de som är upplagda som en dialog där olika frågor besvaras. Förutom beskrivningar av konstitutionens tre delar förekommer det frågor och svar om vad konstitutionen är bra för och huruvida Bryssel får mer makt. Nedan följer citat från en sådan artikel.

”Men vad är det som är nytt med den nya grundlagen?

– Det finns en hel del nya bestämmelser. Men mycket är det gamla fördraget i ny, tredelad dräkt.

Jaha, men till den viktiga frågan: Får Bryssel mer makt på medlemsländernas bekostnad?

– På ett sätt inte. Det som medlemsländerna bestämmer om i dag fortsätter de bestämma om även ifall grundlagen antas. Samtidigt avskaffas enskilda medlemsländers vetorätt på ett 20-tal områden genom att man enligt grundlagsförslaget övergår från enhälliga beslut till beslut med kvalificeras majoritet. Det gäller till exempel asyl och migration, och straffrättsligt samarbete.

Då blir det väl ändå så att enskilda medlemsländer får en svagare ställning om förslaget antas?

– Det blir minskade möjligheter för ett land eller några få länder att blockera beslut. Samtidigt finns det bestämmelser i grundlagsförslaget som stärker medlemsländernas ställning och gör det tydligare att beslut alltid ska tas på lägsta möjliga nivå. Grundlagsförslaget slår tydligt fast att Europeiska Unionen endast har de befogenheter som medlemsländerna valt att ge den. EU kan alltså inte ta befogenheter från medlemsländerna på det sätt som exempelvis den svenska riksdagen kan ta befogenheter från kommunerna. Medlemsländernas folkvalda parlament får också de starkare ställning. I dag har de ingen fördragsfäst roll i EU: s beslutsprocess, men enligt grundlagsförslaget ska de kunna tvinga EU-kommissionen att ompröva lagförslag.

[---]

Då blir det mycket organ och potentater det här. Men ändras något i det praktiska arbetet?

– Ja, man kan säga att samarbetet stärks på några viktiga områden. Det gäller till exempel asyl- och migrationspolitiken, där EU-länderna haft svårt att enas om gemensamma minimiregler. Nu föreslås både att man ska införa beslut med kvalificerad majoritet och att

EU-länderna i stället för att lägga ett gemensamt flyktingpolitiskt ”golv” med gemensamma minimiregler ska sträva mot helt gemensamma regler. Det ska också bli mer fart på samarbetet mot brottsbekämpning genom att man inför majoritetsbeslut om straffrättsligt samarbete och polissamarbete. Men framför allt stärks det säkerhetspolitiska och militära samarbetet...

Just det, det skulle bli gemensamt EU-försvaret, eller hur var det?

– Inte riktigt. Men det skrivs in i grundlagen att om ett medlemsland utsätts för väpnat angrepp på sitt territorium är övriga medlemsländer ”skyldiga att ge det stöd och bistånd med alla till buds stående medel”. [...] Fast det slås fast att de alliansfria länderna förblir alliansfria och inte är skyldiga att lämna militärt bistånd till andra medlemsländer.”

Den andra bilden är tidningens mer subjektiva beskrivning av konstitutionen. Denna bild kommer från artiklar som inte är som de ovan beskrivna, det vill säga upplysningsartiklar. Artiklarna som ger tidningens subjektiva beskrivning är ofta analyserande artiklar författade av utrikeskorrespondenter eller annan skrivande personal på tidningen, dock ej från ledarredaktionen. Här handlar många av kommentarerna om att konstitutionen gör EU lättare att förstå och för unionen närmare medborgarna och att det inte är, i motsats till vad konstitutionsmotståndarna säger, är ett steg i riktningen mot ett mer marknadsliberalt EU. Det förekommer även kommentarer som utmålar kritikerna till konstitutionen som några som försöker få debatten att handla mer om EU: s vara eller icke vara istället för det verkliga innehållet i konstitutionen. En annan bild som framkommer är att små länder ställs emot de stora länderna, framför allt när det gäller röstregler och tillgång till egen kommissionär.

Gränsen mellan vad som är tidningens objektiva beskrivning av verkligheten och vad som är deras subjektiva tolkning av densamma är inte alltid knivskarp. Med ordval och val av formuleringar kan ett objektiva fakta vinklas till att kunna tolkas värderande. Ett exempel på detta är när tidningen rapporterar om att de små EU-länderna samarbetar för att inte låta de större länderna helt på egen hand diktera reglerna. Tidningen beskriver denna händelse som att ”de små EU-länderna gaddar sig nu samman för att inte bli överkörda av EU: s stormakter i förhandlingarna om ny grundlag för unionen”. Tidningens ordval spelar här på hot och konflikt, i syfte att öka artikelns attraktionskraft. Ytterligare exempel på dylika gränsfall mellan objektiv beskrivning och subjektiv tolkning uppstår när tidningen på ett neutralt sätt återger vad en aktör har sagt, utan att kommentera eventuella vinklingar i det aktörers uttrycker. Ett typexempel på detta är när en aktör exempelvis har sagt något om

konstitutionens förslag om att fördjupa försvarssamarbetet inom unionen. Ett uttalande om det föreslagna fördjupade försvarssamarbetet är i sig inget kontroversiellt. Det kan dock uppstå problem om aktören exempelvis får säga att förslaget till konstitution medför att Sverige inte längre skulle vara alliansfria om den ratificeras, utan att tidningen upplyser läsaren om riktigheten i att ett förslag om fördjupat försvarssamarbete finns, men att det även klart uttryckt står stadgat i konstitutionen att detta fördjupade försvarssamarbete, inkluderat en solidaritetsartikel, inte skall gälla unionens alliansfria länder.

7.1.2 Aktörernas bild av konstitutionen

Hos de aktörer som är positivt inställda till konstitutionen framkommer bilden av att konstitutionen gör EU: s uppgifter tydligare, mer medborgarvänliga och effektivare. Vidare framhålls det ofta att förslaget till ny konstitution inte medför några dramatiska ändringar från det gällande fördraget.

Det huvudsakliga budskapet som konstitutionsmotståndarna framför är att ett ratificerande av konstitutionen skulle innebära en stor förändring i svensk lag genom bland annat att alliansfriheten skrotas och att det införs en så kallad plattläggningsparagraf, det vill säga en paragraf som förtydligar och stadfäster EU-rättens företräde framför den nationella rätten. Vidare framkommer det argument om att konstitutionen är ett hot mot medelstora och små länders inflytande i och med de nya röstreglerna och att konstitutionen innebär mer maktförskjutning till Bryssel och ett steg mot ett mer marknadsliberalt Europa. Det är även de negativa aktörer, bortsett från folkpartisten Olle Schmidt, som förespråkar en folkomröstning om ratificerandet av konstitutionen.

7.1.3 Sammanfattning av hur konstitutionen beskrivs på nyhetsplats

Sammantaget ges bilden att konstitutionen är något i grunden positivt och som gör EU tydligare, enklare och bättre för medborgarna samt att konstitutionen behövs för att ett EU omfattande tjugofem eller fler länder skall kunna fungera. De frågor som har diskuterats allra mest är de om EU-president och EU-utrikeminister, dessa har dock varken kritiserats positivt eller negativt utan snarare bara nämnts att de finns med i förslaget. En annan fråga som har diskuterats flitigt är den om det fördjupade samarbetet i säkerhetspolitiska och militära frågor.

Det framkommer dock tydligt att Sverige och andra alliansfria länder, trots det fördjupade samarbetet och solidaritetskravet, kan behålla sin alliansfrihet.

Aktörerna som är negativt inställda till konstitutionen utmålar konstitutionen som ett hot, medan de som är positiva beskriver den mer som någonting hoppingsgivande alternativt som att den inte innebär någon direkt förändring av dagens system.

7.2 Frågeställning två

En artikel behöver en igenkänningsfaktor för att öka möjligheten att bli läst, ur detta kommer att kända personer förekommer oftare i media än den genomsnittlige medborgaren. Publiciteten leder i sin tur till att personen blir kändare och därmed får ännu mer publicitet. Med detta i åtanke är det kanske inte så anmärkningsvärt att det är statsminister Göran Person som toppar listan över antalet gånger en viss aktör förekommer. De vanligast förekommande aktörerna i denna undersökning var enligt tabellen nedan.¹⁴⁸

Namn (parti)	Antal artiklar de förekommer i.	AB-indexvärde
Göran Person (s)	42	+10
Laila Freivalds (s)	24	+54
Lars Danielsson (s)	10	+70
Gunnar Hökmark (m)	10	+30
Margot Wallström (s)	10	+10
Sören Wibe (s)	9	+44
Carl B Hamilton (fp)	7	+71
Lars Ohly (v)	7	+71
Hans Lindqvist (c)	5	+80
Ulf Holm (mp)	5	+60
Nils Lundgren (jl)	5	+80

Värt att notera är att samtliga partiledare ej återfinns på topplistan, istället är det förutom statsministern, utrikeminister Laila Freivalds och statssekreterare Lars Danielsson som tar

¹⁴⁸ Listan består av de aktörer som hade de tio högsta frekvenserna.

tätplaceringarna. Att denna trojka är i topp är inte så underligt med tanke på att det är dessa tre personer som står för merparten av agerandet i svensk utrikespolitik i allmänhet och förhandlandet av konstitutionen i synnerhet. När vi nu enbart ser till aktörernas förekomst i artiklarna är det en jämn fördelning mellan de som är generellt sätt positiva till konstitutionen och de som är generellt sätt negativa till konstitutionen. Den person som har hamnat högst upp av de negativa är Sören Wibe, men han har gott sällskap av de fyra personerna i botten av topplistan.

När det gäller huruvida någon sida favoriseras visade det sig att det inte var någon direkt fördel att vara i topp på frekvenslistan. De personer som återfinns på topplistan över antal artiklar de förekommer i är också de personer som har bland de lägsta aktörsbehandlingsindexvärdena. För aktörerna är det positivt att ha ett så högt indexvärde som möjligt.¹⁴⁹ Göran Person har exempelvis endast ett värde på +10, Laila Freivalds har +54, Lars Danielsson har +70 och Gunnar Hökmark endast +30. Kommissionär Margot Wallström tillhör även hon de som hamnar i botten på aktörsbehandlingsindexet med sitt värde på +10. De mer negativa på vår frekvenslista har inte heller de någon direkt fördel av att exponeras oftare än andra politiker, även om de överlag har något högre värden än personerna på motståndarsidan. Sören Wibe har exempelvis endast ett värde på +44 och Lars Ohly har +71. Hans Lindkvist och Nils Lundgren hamnade båda på +80 medan Ulf Holm hamnade på det något lägre värdet +60.¹⁵⁰

¹⁴⁹ Mer om aktörsbehandlingsindexet i metodkapitlet.

¹⁵⁰ Hela listan, med både frekvens och aktörsbehandlingsindex, hittar ni i bilaga A.

8 Avslutande funderingar

Nu är det dags att föra upp de empiriska resultaten och svaren på frågeställningarna till en mer generell och teoretisk nivå. Förslag till fortsatt forskning ges, samt några egna reflektioner på undersökningens resultat.

Undersökningen har visat att den bild av konstitutionen som gavs på morgontidningarnas nyhetsplats var generellt sätt positiv samt att de aktörer som var positiva till konstitutionen förekom oftare i artiklarna, men att de som var negativa till konstitutionen erhöll högre aktörsbehandlingsindexvärden än förespråkarna.

Konstitutionen beskrevs i huvudsak utifrån inflytandefrågor och sakfrågor – ofta i kombination. Många av aktörsartiklarna handlade just om inflytande; vilket inflytande kommer Sverige att få med den nya konstitutionen – ökat eller minskat? Denna problemformulering gav även tidningen, genom sin fokusering på att konstitutionen ger ett mer effektivare och mer demokratiskt EU – ett EU närmare folket.

Denna problemformulering borde ha resulterat i en positiv opinion för konstitutionen i Sverige om media hade haft en mer direkt påverkans effekt, men som vi har sett är medias makt av mer dagordningssättande och problemformulerande karaktär. De opinionsundersökningar som har redovisats under den granskade tidsramen visar på ett ganska stort misstroende mot konstitutionen, men att den svenska befolkningen är bland de mest pålästa och kunniga när det gäller innehållet i konstitutionen av befolkningen inom hela unionen. Dagens Nyheter är generellt sätt dåliga på att redovisa opinionsundersökningarnas bakgrundsinformation, vilket gör det svårt för läsarna att värdera undersökningen. Detta medför att opinionsundersökningarnas effekt på opinionen blir begränsad, då det blir mer tveksamt för läsaren huruvida den egna åsikten tillhör majoritetens eller ej.

När denna undersökning påbörjades var en av mina intentioner att dikotomisera aktörerna, det vill säga ställa ja- mot nejsidan. Efter genomförd analys visade det sig inte var möjligt eftersom det i debatten var en oerhörd *bias* för jäsidan bland den politiska eliten i Sverige – att nejsidan inte förekom lika flitigt i artiklarna kan till stor del bero på att de inte var lika många till antalet. Däremot visade det sig att de aktörer som gick emot sitt eget partis linje kan ha fått en liten favorisering när det gäller att få publicitet. Denna tendens gäller framförallt aktörer från positiva partier som gick ut och ställde sig negativa till konstitutionen och sitt eget partis

linje. Exempelvis fick Sören Wibe mycket publicitet dagarna runt uppstartandet av ett socialdemokratiskt nätverk mot konstitutionen och för en folkomröstning i frågan. Däremot resulterade detta inte i ett högre aktörsbehandlingsindexvärde än måttliga +44 – ett värde som beror på Wibes många neutrala artiklar, då han inte fick en enda negativ artikel noterad för sig.

I denna typ av analyser – aktörsbehandlingsindex – är det vanligt att indexvärdena oftast hamnar på plussidan. Det beror på att artiklar där aktörerna gör egna uttalanden alltid tolkas som positiva. Detta visar, enligt Palm, två saker. Dels att aktörerna får stort utrymme att framträda i egen sak och att de sällan kritiseras.¹⁵¹ Denna undersökning visar på samma fenomen; indexvärdena är höga och andelen negativa artiklar är låg. Den kritik som förekommer är oftast riktad mot makten, i det här fallet de som förhandlar om konstitutionen: Göran Persson och Laila Freivalds. Något förvånade är därför att Lars Danielsson inte, till skillnad mot Margot Wallström, fått ”sin beskärda del” av negativ publicitet.

Intressant är även att denna undersökning, tvärt emot Palms liknande undersökning om EMU, visar att de aktörer som har hamnat högt upp i listan över antalet artiklar de förekommer i har inte de högsta indexvärdena, utan snarare bland de lägsta. I Palms undersökning framkom det motsatta förhållandet, det vill säga att ”ju större utrymme en aktör får desto högre, det vill säga positivare, blir framställningsvärdet eftersom utrymmet ’utnyttjas’ till att föra fram den egna linjen och de egna argumenten”.¹⁵²

Min förhoppning är att jag har skapat ett intresse för fortsatta studier inom området. En intressant undersökning vore att göra en jämförelse mellan ett flertal lokala morgontidningar och i den undersökningen även lyfta in variabeln politisk tendens. Ytterligare intressanta undersökningar på området vore att göra detsamma som i denna undersökning fast med debatterande och kommenterande artiklar istället, det vill säga insändare, debattartiklar och ledarkommentarer. Avslutningsvis vore även en jämförelse över nationsgränserna intressant.

¹⁵¹ Palm 2004: 110.

¹⁵² Palm 2004: 110.

9 Bilaga A

9.1 Aktörsbehandlingsindex.

Aktörerna står i den ordning som de förekom i artiklarna.

Namn (parti)	Antal positiva förekomster i de analyserade artiklarna	Antal negativa förekomster i de analyserade artiklarna	Antal neutrala förekomster i de analyserade artiklarna	Totalt antal förekomster i de analyserade artiklarna	Aktörsbehandlingsindex
Lena Hjelm-Wallén (s)	2	0	2	4	±0
Ingvar Svensson (kd)	1	0	0	1	+100
Sören Lekberg (s)	2	0	0	2	+100
Göran Lenmarker (m)	2	0	1	3	+67
Kenneth Kvist (v)	3	0	0	3	+100
Gunnar Hökmark (m)	4	1	5	10	+30
Gunilla Carlsson (m)	3	0	0	3	+100
Mats Odell (kd)	3	0	0	3	+100
Göran Persson (s)	16	12	14	42	+10
Hans Lindqvist (c)	4	0	1	5	+80
Lars Danielsson (s)	7	0	3	10	+70
Björn von der Esch (kd)	1	0	0	1	+100
Anna Lind (s)	1	1	0	2	±0
Eskil Erlandsson (c)	2	0	0	2	+100
Jan O Karlsson (s)	1	0	0	1	+100
Margot Wallström (s)	4	3	3	10	+10
Fredrik Reinfeldt (m)	3	0	0	3	+100
Carl B Hamilton (fp)	6	0	1	7	+71
Peter Eriksson (mp)	2	0	2	4	+50
Laila Freivalds (s)	17	4	3	24	+54
Cecilia Malmström (fp)	4	0	0	4	+100
Ulf Holm (mp)	4	0	1	5	+60
Holger Gustafsson (kd)	2	0	0	2	+100
Lars Ohly (v)	6	1	0	7	+71
Tobias Kratz (fp)	3	0	0	3	+100
Yvonne Ruwaida (mp)	2	0	0	2	+100

Barbro Holmberg (s)	2	0	0	2	+100
Sören Wibe (s)	4	0	5	9	+44
Ali Esbati (v)	1	0	0	1	+100
Zaida Catalán (mp)	1	0	0	1	+100
Mats Einarsson (v)	1	0	0	1	+100
Gustaf Fridolin (mp)	2	0	1	3	+67
Maria Wetterstrand (mp)	2	0	0	2	+100
Jöran Hägglund (c)	1	0	0	1	+100
Lars Leijonborg (fp)	1	0	1	2	+50
Margareta Andersson (c)	1	0	0	1	+100
Alice Åström (v)	1	0	0	1	+100
Inger Segelström (s)	4	0	0	4	+100
Thomas Bodström (s)	1	0	0	1	+100
Carl Schlyter (mp)	3	0	1	4	+50
Jonas Sjöstedt (v)	3	0	1	4	+50
Lena Ek (c)	2	0	0	2	+100
Bijan Fahimi (fp)	1	0	0	1	+100
Anders Wijkman (kd)	3	0	0	3	+100
Nils Lundgren (jl)	4	0	1	5	+80
Lars Stjernkvist (s)	1	0	1	2	+50
Per Gahrton (mp)	1	0	0	1	+100
Maud Olofsson (c)	2	0	1	3	+67
Olle Schmidt (fp)	1	0	1	2	+50
Leni Björklund (s)	1	0	0	1	+100
Göran Hägglund (kd)	1	0	1	2	+50
Lena Sandlin-Hedman (s)	1	0	0	1	+100
Fredrik Malm (fp)	1	0	0	1	+100

10 Referenser

- Aboura, S (2005). *French media bias and the vote on the European constitution*. *European Journal of Political Economy*, vol 21.
- Alvarsson, J. & Emmanoulakis, R. (2004). *EG-domstolens och den europeiska integrationen*. C-uppsats i politologi, Växjö universitet.
- Andersson, U (2005). ”Mot nya läsvanor?” i Holmberg, S; Weibull, L (red). *Lyckan kommer, lyckan går – Trettio kapitel om politik, medier och samhälle*. SOM-undersökningen 2004, SOM-rapport nr 36. Göteborg: Göteborgs universitet.
- Asp, K (1973). *Information och samhälle*. Lund: Studentlitteratur.
- Asp, K (1986). *Mäktiga massmedier – Studier i politisk opinionsbildning*. Stockholm: Akademitratur.
- Asp, K (1989). *Den tredje statsmaktens synliga och osynliga ansikte*, Maktutredningen/rapport 27. Uppsala.
- Asp, K (2004). *Jordskredssegern – Medierna och folkomröstningen om euron*. Göteborg: Institutionen för journalistik och masskommunikation, Göteborgs universitet.
- Asp, K; Johansson, B; Larsson, L (1997). *Nära nyheter – Studier om kommunaljournalistik*. Göteborg: Institutionen för journalistik och masskommunikation, Göteborgs universitet.
- Baron, D (2006). *Persistent media bias*. *Journal of Public Economics* 90.
- Beckman, L (2005). *Grundbok i idéanalys – Det kritiska studiet av politiska texter och idéer*. Stockholm: Santérus.
- Berglez, P (1999). ”Drömmar och mardrömmar om politiken, massmedierna och medborgarna” i SOU 1999: 126 *Politikens medialisering*. Statens offentliga utredningar, Stockholm: Fakta Info Direkt.
- Bergström, G; Boréus, K (2005). ”Innehållsanalys” i Bergström, G; Boréus, K (red.) *Textens mening och makt – Metodbok i samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys*. Lund: Studentlitteratur.
- Brodin, K (1977). *Studiet av utrikespolitiska doktriner*. Stockholm: Stockholms universitet.
- Bryder, T (1985). *Innehållsanalys som idé och metod*. Åbo: Åbo akademi.
- Dahl, R (1989). *Demokratin och dess antagonister*. Första svenska utgåvan 1999, Stockholm: Ordfront.
- Dahlgren, P (1999). ”EU, medborgarkultur och mediernas demokratiska uppgift” i SOU 1999: 126 *Politikens medialisering*. Statens offentliga utredningar, Stockholm: Fakta Info Direkt.

Esaiasson, P; Gilljam, M; Oscarsson, H; Wängnerud, L (2004). *Metodpraktikan – konsten att studera samhälle, individ och marknad*. 2:a uppl. Stockholm: Norstedts Juridik.

EU 2004-kommittén (2003). *Europas grundlag – Framtidskonventets förslag till konstitution för EU*. Stockholm: SNS Förlag.

Falkheimer, J (2004). ”När särintresse blir allmänintresse” i Nord & Strömbäck (red.) *Medierna och demokratin*. Lund: Studentlitteratur.

Ghersetti, M (2004). ”Sensationsjournalistikens mekanismer” i Nord & Strömbäck (red.) *Medierna och demokratin*. Lund Studentlitteratur.

Hadenius, S; Weibull, L (2003). *Massmedier – En bok om press, radio & TV*. 8:e uppl. Albert Bonnier.

Halvarson, A; Lundmark, K; Staberg, U (2003). *Sveriges statskick – Fakta och perspektiv*. 12:e uppl. Stockholm: Liber.

Hellspong, L; Ledin, P. (1997). *Vägar genom texten – Handbok i brukstextanalys*. Lund: Studentlitteratur.

Hellspong, L (2001). *Metoder för brukstextanalys*. Lund: Studentlitteratur.

Holmberg, S; Weibull, L (red) (2005). *Lyckan kommer, lyckan går – Trettio kapitel om politik, medier och samhälle*. SOM-undersökningen 2004, SOM-rapport nr 36. Göteborg: Göteborgs universitet.

Höjelid, S (1991). *Sovjetbilden i nordisk press – Svenska, norska och finländska reaktioner på sovjetiskt agerande*. Lund: Studentlitteratur.

Håkansson, N (2004). ”Politiker och journalister – kamp om presentation och representation” i Nord & Strömbäck (red.) *Medierna och demokratin*. Lund Studentlitteratur.

Jackson, R (2005). *Writing the War on Terrorism – Language, Politics and counter-terrorism*. Manchester: Manchester University Press.

Jansson, A (2004). ”Motståndets mångfald – om medieanvändningens politiska dimensioner” i Nord & Strömbäck (red.) *Medierna och demokratin*. Lund Studentlitteratur.

Jarlbro, G (red.) (2000). *Vilken metod är bäst? – Ingen eller alla? – Metodtillämpning i medie- och kommunikationsvetenskap*. Lund: Studentlitteratur.

Jarlbro, G (2004). ”Bröderna Cartwright och jag – medierna som integrerande samhällskraft” i Nord & Strömbäck (red.) *Medierna och demokratin*. Lund Studentlitteratur.

Johansson, B (2004). ”Journalistikens nyhetsvärderingar” i Nord & Strömbäck (red.) *Medierna och demokratin*. Lund Studentlitteratur.

Kertesz, L (1998). *In search of bias*. *Modern Healthcare*, vol. 27, issue 6.

- Kroon, Å (1999). "Mediedebatter som samtal i offentligheten" i SOU 1999: 126 *Politikens medialisering*. Statens offentliga utredningar, Stockholm: Fakta Info Direkt.
- Louw, E (2005). *The Media and Political Process*. London: Sage.
- Nilsson, M (2004). "Mediernas makt över tanken" i Nord & Strömbäck (red.) *Medierna och demokratin*. Lund Studentlitteratur.
- Nilsson, Å; Weibull, L (2005). "Medier eller innehåll?" i Holmberg, S; Weibull, L (red). *Lyckan kommer, lyckan går – Trettio kapitel om politik, medier och samhälle*. SOM-undersökningen 2004, SOM-rapport nr 36. Göteborg: Göteborgs universitet.
- Nohrstedt, S-T (1999). "Demokratin och globaliseringen" i SOU 1999: 126 *Politikens medialisering*. Statens offentliga utredningar, Stockholm: Fakta Info Direkt.
- Nord, L (1997). *Spelet om opinionen*. Lund: Studentlitteratur.
- Nord, L (2004). "En massa medier med mindre publik" i Nord & Strömbäck (red.) *Medierna och demokratin*. Lund Studentlitteratur.
- Nord, L; Strömbäck, J (2004). "Journalistik, medier och demokrati" i Nord & Strömbäck (red.) *Medierna och demokratin*. Lund Studentlitteratur.
- Olsson, Å (1991). *Maktens krönikörer*. 2:a uppl. Stockholm: T. Fischer & Co.
- Palm, G (2002). *I nationens och marknadens intresse – Journalister, nyhetskällor och EU-journalistik*. Göteborg: Institutionen för journalistik och masskommunikation, Göteborgs universitet.
- Palm, G (2004). *Euron i pressen – Landsortspress inför folkomröstningen 2003*. Stockholm: Sellin.
- Petersson, O; Carlberg I (1990). *Makten över tanken*. Stockholm: Carlsson Bokförlag.
- Rothstein, B (2002). *Vad bör staten göra? – Om välfärdsstatens moraliska och politiska logik*. 2:a uppl. Stockholm: SNS Förlag.
- Strömbäck, J (2000). *Makt och medier – En bok om samspelet mellan medborgarna, medierna och de politiska makthavarna*. Lund: Studentlitteratur.
- Strömbäck, J (2004a). "Valjournalistiken och demokratin" i Nord & Strömbäck (red.) *Medierna och demokratin*. Lund Studentlitteratur.
- Strömbäck, J (2004b). *Den medialiserade demokratin – Om journalistikens ideal, verklighet och makt*. Stockholm: SNS Förlag.
- Trost, J. (2005). *Kvalitativa intervjuer*. Lund: Studentlitteratur.
- Vallinder, T (1971). *Press och politik*. 2:a uppl. Malmö: Gleerups.

Vedung, E. (1998). *Utvärdering i politik och förvaltning*. Lund: Studentlitteratur.

Wadbring, I; Weibull, L (2005) "Medieförtroende – en framgångsfaktor?" i Holmberg, S; Weibull, L (red). *Lyckan kommer, lyckan går – Trettio kapitel om politik, medier och samhälle*. SOM-undersökningen 2004, SOM-rapport nr 36. Göteborg: Göteborgs universitet.

Wallin, U (1991). *Bilden av EG – En analys av dagspressens och TT:s EG-rapportering*. Göteborg: Institutionen för journalistik och masskommunikation, Göteborgs universitet.

Wallin, U (1994). *Vad fick vi veta? – En studie i svenska nyhetsmediers rapportering åren före folkomröstningen om EU*. Göteborg: Institutionen för journalistik och masskommunikation, Göteborgs universitet.

Weibull, L; Gustafsson, L-E (1999). "Svenskt medielandskap i förändring" i SOU 1999: 126 *Politikens medialisering*. Statens offentliga utredningar, Stockholm: Fakta Info Direkt.

Woolley, J (2000). *Using Media-Based Data in Studies of Politics*. *American Journal of Political Science Association*, vol. 44, No. 1.

Yin, R. (2003). *Case Study Research*, 3:e uppl. Thousands Oaks: SAGE Publications.

Internetkällor

ELIN, <http://elin.lub.lu.se/>, sökorden: *media bias* samt *constitution of europe and media*. Hämtad den 15 april 2006.

Eurobarometer 64 (2005). Allmänna opinionen inom Europeiska Unionen. Nationell rapport Sverige. www.europa.eu.int avdelning Europeiska kommissionen, avdelning Analys av den allmänna opinionen. Hämtad 17 maj 2006.

Svensk dagspress 2005 – Fakta om marknad och medier. <http://www.tu.se/> avdelning Statistik Hämtad den 5 januari 2006.

Svenska journalisters inställning till EU, JMG data, www.jmg.gu.se. Hämtad den 5 januari 2006.

Tidningsutgivarna, <http://www.tu.se/dagstidningarna.jsp> Hämtad den 5 januari 2006.

Växjö universitetsbiblioteks bibliotekskatalog. <http://vxu.sub.su.se>, sökorden: *massmedia*, *dagstidningar*, *dagspress*, *opinion*, *opinionsbildning* samt *politik och massmedia*.

Tidningar

Dagens Nyheter 2003-06-18 t o m 2005-06-30.